

Вінницька обласна організація
Національної спілки краєзнавців України

Вінницька обласна організація
Національної спілки журналістів України

Вінницька філія Центру дослідження історії Поділля
Інституту історії України НАН України

Вінницька обласна організація
Наукового товариства імені Шевченка

Його позивний – «Каменярь»

Вінниця
2023

УДК 94(477.44)(06)

Редакційна колегія:

С. Д. Гальчак (голова редколегії), *В. М. Паламарчук* (співголова редколегії), *М. Н. Дорош* (відповідальний секретар), *С. І. Голубенко*, *І. М. Дьяченкова*, *Ю. С. Степанчук*, *В. Є. Стукан*.

Його позивний – «Каменяр». Збірник науково-краєзнавчих статей, спогадів, літературних творів, присвячених світлій пам'яті полеглому у бою з російськими окупантами мужнього захисника Вітчизни, народного депутата України VIII-го скликання, комбатанта «Легіону Свободи», уродженця с. Рибчинці Хмільницького району Олександра Олександровича Марченка (14.01.1965 – 07.03.2022). – Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2023. – 104 с.; іл. – 16 с.

ISBN

© ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2023.

© Автори публікацій, 2023.

ЗЕМЛЯЧЕ МІЙ!..

*Земляче мій, мій учню, побратиме!
Ти серце мав і душу золоту.
Ми прапор твій упевнено нестимем,
За Україну рідну і святу!*

*Горів ти факелом в життєвих перехрестях,
Нікому не коривсь, не тлів – палахкотів.
Ти першим став проти москви нашестя,
В Пуці-Водиці ворогів зустрів.*

*Ти завжди йшов вперед, не знавши броду,
Патріотизм зашкалював в тобі...
Тому й обрав лиш волю і свободу,
Усе народу і ніщо собі.*

*Життя-буття в прекрасних добротворах
Ти в Україну-матінку вкладав.
Хоч мав енергію і міг вернути гори,
Свій стукіт серця ти за нас віддавав.*

*А скільки в тебе друзів на Донбасі,
У Білій Церкві, рідному селі?..
Твоє добро й тепло в їх пам'ятливім гласі,
Воно летить на праведнім крилі.*

*Ти у двобої хлопців прикривав:
Солдат-бійців і стримував навалу.
Тебе Господь на герць святий послав,
Бо друзів ти не кинеш на поталу.*

*Смертельно ранений зорів у небеса...
У круговертях все життя летіло:
Батьки, село, сім'я і онучат краса...
Все у думках витало, мерехтіло...*

*А навкруги ще вибухи і крик,
Вогонь і постріли, чужа рашистська мова...
І довга-довга в лісі ніч, як рік,
І смерть тебе забрати вже готова.*

*Зтихло все і орки відійшли,
Лишивши згарища, страшні руїни...
Прощайте! Ми стояли як могли...
Героям слава! Слава Україні!*

*З позиції не відступив й на крок,
Тримав її безстрашно майже місяць...
Нам подвиг Марченка – це стійкості урок,
Геройський вчинок серед сотень й тисяч!*

*Я радий, що колись, в шкільні роки
В його серденько заронив одвічне:
Любов до України на віки
І ставлення до справ патріотичне.*

*Громадянина гордо ніс ім'я,
Йшов уперед, не падав на коліна...
Ми всі гордились ним, гордилася рідня,
Він вірний син матусі-України!*

*Ми переможемо люте божевілля
І переб'ємо московську сарану,
Люд України докладе зусилля,
Не впаде ниць, здолає сатану.*

*Хай Біла Церква квітами цвіте,
Червоні маки, сальвії – палають!
Хай юнь сміється, в радості росте,
Герої в Піднебессі не вмирають!*

13.04.2022.

Юрій СТЕПАНЧУК

ПАМ'ЯТІ ОЛЕКСАНДРА МАРЧЕНКА – ПОДВИЖНИКА, ГЕРОЯ, ПАТРІОТА

7 березня 2022 року поблизу київської Пущі-Водиці в бою з московськими окупантами героїчно загинув ветеран російсько-української війни з 2014 року, депутат Верховної Ради України 8-го скликання Олександр Марченко.

Біографія цієї непересічної особистості є взірцем трудової звитяги, громадянської активності, політичної мужності та військової доблесті. Його ім'я назавжди увійде до історичної пам'яті й стане національною гордістю українського народу.

Народився Олександр Олександрович 14 січня 1965 року в мальовничому селі Рибчинці Хмільницького району Вінницької області й зростав на берегах славетної Сниводи. Навчався в місцевій восьмирічці, яку закінчив із відзнакою. Учитель історії Микола Дорош, якого після закінчення Вінницького державного педагогічного інституту направили педагогом у Рибчинці, пам'ятає великі здібності та неабияке прагнення до пізнання учня Олександра Марченка. Відтоді між учителем і вихованцем зародилися тісні стосунки, що переросли в міцну дружбу, яка тривала до загибелі Олександра.

Удячний за науку учень жартома називав Миколу Никифоровича «учителем усіх часів і народів». Олександр Марченко нерідко відвідував малу батьківщину, допомагав місцевій школі, дбав про належне забезпечення навчального процесу, піклувався про всебічний розвиток місцевої громади. Голова Вінницької обласної організації Національної спілки журналістів Василь Паламарчук зауважує, що Олександр Олександрович завжди жив за принципом власного афоризму: «патріотом треба бути до останньої копійки у своїй кишені».

У 1984 році Олександр Олександрович із відзнакою закінчив Київський будівельний технікум, здобувши спеціальність інженера-будівельника, а згодом, в 2005 році, отримав диплом економіста Міжрегіональної академії управління персоналом. Почесний краєзнавець України, доцент Анатолій Лисий розповів, що перша зустріч з Олександром Марченком засвідчила високий інтелект співрозмовника, його глибоку ерудицію у сфері політики, вітчизняної історії та регіонального краєзнавства.

Після завершення Київського будівельного технікуму Олександра Марченка направили на роботу каменярем будівельно-монтажного підприємства «Білацерквахімбуд». Цього ж року його призвали на військову службу до лав повітряно-десантних військ, де на посаді заступника командира парашутно-десантного взводу юнак сповна виявив лідерські якості, отримавши чимало армійських нагород.

Після звільнення у запас 1986 року повернувся в «Білацерквахімбуд» на посаду майстра, а згодом – інженера-диспетчера. Розпочалося фахове й кар'єрне зростання Олександра Марченка: від прораба, старшого прораба – до головного інженера тресту «Білацерквахімбуд». Важливо, що на всіх посадах він виявляв особливий талант організатора й кращі риси відповідального керівника.

Проголошення незалежності України відкрило нові політичні та господарсько-економічні можливості, якими успіш-

но скористався Олександр Марченко. У 1994 році він став власником та керівником ПП «Каменяр». Невдовзі на загальних зборах підприємства його обрано генеральним директором правління ТДВ «Білоцерківський кар'єр». На цій посаді Олександр Олександрович плідно пропрацював до обрання народним депутатом України в 2014 році.

Перший досвід політичної боротьби Олександр Марченко здобув у 2002 році, ставши депутатом Білоцерківської міської ради мажоритарного виборчого округу № 40. Відтоді політика стала ще одним пріоритетом у житті цієї різнобічної особистості. У 2008 році він очолив Білоцерківську міську партійну організацію ВО «Свобода», а в 2012 році – Київську обласну організацію. 2010 року обраний депутатом Білоцерківської міської ради за списком ВО «Свобода», де був головою фракції та заступником голови комісії з економічних реформ, соціально-економічного розвитку, інвестицій та підприємництва.

До Верховної Ради України Олександра Олександровича обрано в 2014 році як члена партії «Свобода» від округу № 90 (м. Біла Церква Київської області). У парламенті очолював підкомітет з питань будівництва та архітектури комітету з питань будівництва, містобудування і житлово-комунального господарства. Ефективно працював у групі міжпарламентських зв'язків із Литвою, Новою Зеландією, Афганістаном, Швейцарією, Словенією, США, Бразилією, Канадою.

З 2014 року Олександр Марченко мужньо захищав Україну. Брав участь у бойових діях в АТО у складі 72-ї ОМБр ім. Чорних запорожців, мав позивний «Каменяр». Отримав поранення внаслідок обстрілу українських позицій системою «Смерч» під Красним Лучем. 26 лютого 2015 року Указом Президента України нагороджений орденом «За мужність» III ступеня – за особисту мужність і героїзм, виявлені при захисті державного суверенітету і територіальної цілісності України, а також за високий професіоналізм і вірність війсь-

ковій присязі. У квітні 2019 року відзначений медаллю «За оборону Авдіївки».

У 2015 році Олександр Марченко взяв у Парламенті відпустку за власний рахунок і відправився у зону АТО – на Луганщину займатися будівництвом оборонних споруд. Світлину, на якій зображено його на екскаваторі, тоді показали в багатьох ЗМІ, констатуючи, що Олександр Олександрович – унікальний депутат-альтруїст, який не лише поїхав працювати в зону бойових дій, але й забезпечив будівництво технікою, придбаною власним коштом.

Олександр Марченко був знаним меценатом та засновником низки громадських організацій і спортивних об'єднань, добре відомих на теренах усієї України. Зокрема, він був фундатором і директором благодійного фонду О. О. Марченка, очолював Київську обласну організацію Федерації роботодавців гірників України, був керівником організованої ним Федерації боксу міста Біла Церква, засновником і головою Білоцерківської міської ГО «Спортивний клуб «Камењар».

Добре знали Олександра Марченка й вінницькі історики, краєзнавці та книговидавці. Голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, професор Сергій Гальчак згадує Олександра Олександровича як краєзнавця й щедрого благодійника, який завжди цікавився вагомими питаннями історії рідного краю й миттєво відгукувався на потреби наукового історико-краєзнавчого книговидавництва.

...На другий день повномасштабного російського вторгнення в Україну Олександр Олександрович став до лав комбатантського об'єднання «Легіон Свободи». Як стало відомо, 7 березня 2022 року він разом із трьома бойовими побратимами прикривали відступ товаришів у районі київської Пущі-Водиці...

Поховали звитяжця 3 квітня 2022 року в місті Біла Церква, на Алеї Героїв кладовища «Сухий яр». Вічна слава та світла пам'ять Герою!

Василь ПАЛАМАРЧУК

ВОЗНІСЬЯ НАД УКРАЇНОЮ ЯНГОЛОМ СВОБОДИ

**Я так її, я так люблю
Мою Україну убогу,
Що прокляну святого Бога,
За неї душу погублю.
Тарас Шевченко**

7 березня в районі київської Пущі-Водиці в бою з окупантами загинув депутат Верховної Ради 8-го скликання Олександр Марченко.

(Інформує прес-служба «Свободи»).

«Світла пам'ять нашому побратимові Олександру Марченкові. Героїчно загинув у бою з окупантами в Пущі-Водиці. Ветеран російсько-української війни з 2014 року. Пам'ятатимемо тебе, друже! Тримай нам мирне небо над Україною. Щирі співчуття всім рідним загиблих у війні проти російського загарбника та вічна пам'ять», – висловила своє співчуття народна обраниця від «Свободи» Оксана Савчук.

Широкою центральною вулицею Рибчинець поліцаї везли закатованих молодих людей. Із саней на білий сніг скапувала кров...

- Серед замордованих лежала дівчина, – свідчили очевидці, – золота коса якої спала на дорогу...

Назавжди запали йому в душу та драматична подія, розповіді людей, які пережили німецьку окупацію. Хто ж оті безіменні борці, яких знищили фашисти? І як же палко потрібно любити свою землю, свій народ, щоб пожертвувати життям, яке тільки розквітало? Не раз про це задумувався Сашко Марченко.

По селу ширилася чутка, що то були бандерівці. Згодом дізнався, що у Вінницькій області діяла похідна група УПА «Південь» на чолі з відомим полковником Омеляном Грабцем, штаб якого дислокувався в селі Микулинцях сусіднього Літинського району.

Допитливий юнак, попри заборону і, дякуючи своїм учителям, особливо Ганні Іванівні Брацлавській, Миколі Никифоровичу Дорошу взнав правду про Переяславську раду, визвольні змагання українського народу, козацькі часи. Дорослим прочитав твори Михайла Грушевського. Дізнався за що боролися Симон Петлюра, Степан Бандера, Роман Шухевич, Євген Коновалець, Петро Болбочан, Сергій Чикаленко...

Рано юнак усвідомив, чому цвіт України винищили зайди і свої запродавці, і чому вона так довго залишалася в московському ярмі.

Запали йому в душу слова Степана Бандери, *що для нашої визвольної політики важливим є щоб українська визвольна революція була повністю оцінювана, як продовження боротьби України з Москвою, з московським імперіалізмом, і то всякої породи, не тільки большевицької. Ця боротьба не припиниться аж до повного зреалізування нашої мети, якою є цілковитий розрив між Україною і Москвою...*

Добре він запам'ятав і слова автора трактату про самостійність України Миколи Міхновського: *«Доки хоч на однім клатті української території пануватиме чужинець ... Доти усі покоління українців йтимуть на війну...»*

І коли Україна покликала, жодної хвилини не вагався. Трапилася на очі публікація **«Народний депутат України Олександр Марченко: потрібно іти відвойовувати свою територію»**, яка свідчить про його світоглядну позицію. Група іноземних журналістів «Міжнародна ініціатива підтримки України» побувала в Києві. Один із них пише про зустріч з Олександром Марченком і зазначає, що депутат, на його думку, виявився людиною розсудливою і спокійною, миттєво запам'ятав усіх, навіть іноземні прізвища, говорив не поспішаючи. Далі кореспондент відзначає, що хоч він є депутатом Верховної Ради, уже побував на фронті в складі 72-ої бригади, де 10 серпня 2014 року був поранений під Красним Лучом.... Із наслідками поранення ще потрібно боротися.

«Ми говорили про зону АТО, – відзначав кореспондент, – про участь у боях «свободівців», про місію ОБСЄ, вимушених переселенців, про те, чи може Україна перемогти... Інколи це були жорсткі відповіді, які відрізнялися від офіційних...».

Далі йдеться, що, на думку депутата, влада зробила помилку, не вводячи воєнний стан, бо ж якщо викопаний перший окоп, то це вже війна, недооцінила роль добровольців, які витягли на собі тягар першого року війни. Влада повинна дати чіткі сигнали Європі, Америці, усьому світові, що ми можемо перемогти, а ті мають допомогти зброєю. І не тільки, а й інформаційно, дати сигнал для боротьби із корупцією.

Своїми відповідями представник нової української державницької еліти, якої нам ще й досі бракує, дав чітке розуміння ситуації в критичний момент, коли постало питання – бути Незалежній Україні, чи не бути, вирватися, нарешті з

імперських обіймів Москви, чи бути її «підніжками, гряззю», як називав добровільних рабів наш Пророк.

Олександр Марченко, як істинний патріот, не сховався за депутатський мандат, а зайняв своє місце на передовій (порівняймо поведінку деяких «державних мужів» під час повномасштабної війни...).

А ще він закарбував у серці слова іншого великого патріота Євгена Чикаленка – одного з найбагатших українців початку ХХ століття, якого називають спонсором Української революції 1917 – 1921 років: **«Легко любити Україну до глибини душі, а ви попробуйте любити її до глибини своєї кишені».**

У травні 2015 р. журналіст Роман Бочкала випадково зустрів Олександра Марченка у зоні АТО. Він тоді змінив автомат на кермо екскаватора, облаштовуючи на передовій укріп-район.

- Надійшло запрошення від Київської ОДА, – сказав свободівець, – і, не роздумуючи, взяв відпустку в парламенті, організував техніку, людей – і на передову, адже я будівельник з багаторічним досвідом. Горджуся, що роблю цю важливу справу пліч-о-пліч з відважними й працьовитими земляками.

Вознісся над Україною янголом Свободи Олександр Марченко, а споруди, які він облаштовував, зберегли не одне життя нашим захисникам.

Автор цих рядків був свідком, коли народний депутат приїжджав у своє село і зустрічався із земляками, переважно в школі. До нього йшли земляки пораду, як ідуть до церкви. Так, він був незаперечним авторитетом, бо ж робив все можливе, інколи й неможливе, що б зробити своє село кращим. Це за його активною допомогою успішно була проведена реконструкція школи на 4 мільйони гривень: повністю замінена покрівля, впроваджені енергозберігаючі технології, добудовані приміщення, аби налагодити навчально-виховний комп-

лексе сучасного типу, аби й дошкільнята тут почувалися комфортно. Досвід професійного будівельника, мудрої, розважливий людини мав вирішальне значення. За життя Олександр Олександрович дбав, щоб його земляки виростили справжніми патріотами, аби на нашій, Богом даній землі не панували зайди, не було Голодомору, репресій, не вбивали справжніх хліборобів, як це вчинили у 1938 році з його дідусем Максимом Марченком, аби жили і втілювалися ідеали Революції Гідності, недаремними були жертівні подвиги Небесної Сотні, до якої долучився і сам.

Найбільшою його мрією було – спорудити в центрі села біля рідної школи величний пам'ятник Тарасу Григоровичу Шевченку.

Про свій задум розповів відомому скульпторові, нашому землякові Віктору Євграфовичу Стукану. Він наголошував про те, що монумент у рідному селі має бути оригінальним, неповторним.

Здібний організатор захопив своє ідеєю сотні людей. Запросив спеціалістів із Білої Церкви, привіз потрібні будівельні матеріали. Кілька тижнів працювали люди, натхненні святою справою. Вони проклали до майбутнього пам'ятника асфальтовану доріжку, оригінальною плиткою вимостили підніжжя майбутнього пам'ятника та прилеглу територію, огородили декоративною сіткою невеличкий сквер, поставили лавки для відпочинку, влаштували флагшток, обсадили територію туями, змайстрували накритий вхід до школи... Усе вийшло неймовірно красиво, адже, ті, хто робив цю справу, пройнялися важливістю, по-суті, історичного моменту для села.

Завершив свою творчу роботу і скульптор. 12 жовтня о 12-й годині 2017 року біля школи зібралися мешканці Рибчинець, гості. Над селом, Сниводою летіли мелодії на слова Тараса Шевченка. Нарешті зазвучав гімн України... Почесні гості перерізали символічну стрічку і перед очима присутніх

постав у всій своїй величі пам'ятник українському генію. Скульптор у монументі втілив весь тернистий шлях Пророка, який поглядом пронизує віки, ніби запитуючи кожного з нас, а чи втілили його заповіт, щоб жити в «сім'ї вольній, новій»...

Палкий патріот все зробив, щоб Тарас Шевченко гордо вознісся у Рибчинцях і нагадав всім суцям свій заповіт: «Любіть її во время люте»... І це «люте время» переживає весь народ, який героїчно дає відсіч московським фашистам, яких так ненавидів наш герой. Пам'ятник Тарасу Григоровичу став навіки й пам'ятником йому.

Україна переможе! І спорудить величний Пантеон Героїв, куди буде занесене ім'я патріота Олександра Марченка.

У книзі «Українська незалежність: тернистий шлях державотворення», виданій до 30-ліття нашої Незалежності, він у статті «Свобода з неба не падає» писав, що народ не став на коліна перед ядерною загарбницькою державою і її маніакальним самодержцем. Сім років боронять Україну лицарі свободи – нащадки славних козаків, які не схиляли буйні голови перед імператорами, царями, королями, султанами. Ген волелюбності передався через століття. Автор навів слова Василя Симоненка: «Народ мій є! Народ мій завжди буде, ніхто не перекреслить мій народ!». І гордо додавав: «В його гарячих жилах козацька кров пульсує і гуде!».

Вознісся в небо янголом Свободи полум'яний патріот Олександр Марченко, який жертвовно поклав на алтар Вітчизни своє життя. Із піднебесся до нас долинають слова його улюбленої пісні: «Я любив вас усіх, та найбільше любив Україну...».

ЛИЦАР ІЗ КОГОРТИ СЛАВИ ВИТЯЗІВ-ЗАХИСНИКІВ ВІТЧИЗНИ

Із болем у серці згадуючи про славного сина України Олександра Олександровича Марченка, мимоволі оживають у пам'яті полум'яні слова поета Андрія Самійловича Малишка:

*«Україно моя, далі грозами свіжо пропахлі,
Польова моя мрійнице. Крапля у сонці з весла!
Я віддам свою кров, свою силу і ніжність до краплі,
Щоб з пожару ти встала, тополею в небо росла...»*

Без перебільшення, це – своєрідна клятва патріотів, виписана полум'яним поетичним словом, що промовисто закликає до славних діянь в ім'я Вітчизни, спонукає зайвий раз згадати про неї «в лиху годину, люту».

Благословенням духу згаданої чи аналогічних клять пройняті серця усіх героїв – людей особливих, яких завжди вирізняє патріотизм, самовідданість, готовність до самопожертви, турбота про долю рідної держави.

Так, є у світі величне, ні з чим незрівнянне почуття, – любов до своєї Батьківщини, рідної прабатьківської землі, свого народу. Такий же величний і священний обов'язок – захищати Вітчизну від посягань ворога, не шкодуючи найдорожчого – життя, боротись до останньої краплини крові та останнього подиху за її незалежність, цілісність, щасливе майбутнє.

Україна, древній Подільський край можуть пишатися своїми синами – мужніми витязями-захисниками. Ще у сиву давнину славний князь Київської Русі Святослав, прориваючись крізь набагато численніші лави супротивників, звертав-

ся до воїнів дружини: «Не зганьбимо слави предків наших... Краще покласти голову в чесному бою, аніж спаплюжити честь землі своєї».

Що звик знімати шапку й схилитися лише перед Богом, не раз заявляв ворогам славетний козацький полковник Іван Богун.

Несхибно не відступав від клятви незламний наш сучасник, Герой України Василь Стус, який загинув мученицькою смертю в концтаборі Кучино (Росія): «За мною стоїть мій уярмлений народ, за честь якого я маю поставати до кінця!..»

У цій когорті мужніх і незламних витязів-захисників Вітчизни й Олександр Олександрович Марченко – народний депутат України VIII-го скликання, легендарний комбатант «Легіону Свободи».

З 2014 року зі зброєю в руках він мужньо захищав Україну від зухвалих посягань путінської орди. Брав участь у бойових діях в АТО у складі 72-ї окремої механізованої бригади імені Чорних запорожців, мав позивний «Каменяр». Внаслідок обстрілу ворогом українських позицій системою «Смерч» 10 серпня 2014 р. зазнав поранення під Красним Лучем. 26 лютого 2015 року Указом Президента України нагороджений орденом «За мужність» III ступеня – за особисту мужність і героїзм, виявлені при захисті державного суверенітету і територіальної цілісності України, а також за високий професіоналізм і вірність військовій присязі. У квітні 2019 року відзначений медаллю «За оборону Авдіївки». 7 березня 2022 року в районі Пущі-Водиці, захищаючи Київ від російських окупантів, героїчно загинув. Як стало відомо, у критичній ситуації, рятуючи бойових побратимів, наказав їм відступити та закріпитись на більш безпечному рубежі, а сам з трьома бійцями прийняв бій. Свій останній бій...

Залишився він у нашій пам'яті, особливо в дослідників малої батьківщини, й як людина широї душі, щедрий благодійник, який завжди цікавився вагомими питаннями історії

рідного краю й миттєво відгукувався на потреби наукового історико-краєзнавчого книговидання. Саме завдяки його меценатству побачили світ збірники матеріалів Всеукраїнських науково-краєзнавчих конференцій «Поділля в роки Української національної революції середини XVII століття», приуроченої 370-й річниці героїчної оборони Вінниці на чолі з полковником Іваном Богуном (4 березня 2021 р.), «Українська незалежність: тернистий шлях державотворення», приуроченої 30-річчю незалежності України (21 серпня 2021 р.), книга спогадів «Тернистий шлях до волі» колишнього політв'язня сталінсько-більшовицького режиму, ветерана ОУН-УПА Теодора Дячуна, що вийшли друком у вінницькому видавництві «Меркьюрі-Поділля». За власні кошти збудував та урочисто відкрив у рідному селі Рибчинці Хмільницького району пам'ятник безсмертному Тарасу Григоровичу Шевченку, в якого по-синівськи щиро й самовіддано вчився любити рідну Україну, котра волею долі пройшла через горнило нелегких випробувань.

Так, історія свідчить, що чимало пекельних страждань випало на долю наших співвітчизників. Здавалося б, тисячолітня боротьба за незалежність завершилася створенням 1991 року суверенної держави. Однак слід відкласти в шухляду рожеві окуляри. Північний сусід знову показав свій звіриний оскал...

Та українці завжди любили свою Батьківщину. Після подій на Майдані – Революції Гідності – вони, завдяки таким знаковим особистостям як Олександр Олександрович Марченко, дуже змінилися, стали Людьми з великої літери. Дух народу став на порядок сильнішим, з'явилися нові цінності й жага до життя, на якісно вищому рівні проявився патріотизм як утвердження власної національної гідності. Сьогодні чи не кожен переконаний, що Україна – це наш дім, в якому ми всі живемо, зростаємо, який ми любимо і який нікому не дамо спльондрувати, а також з вірою, надією, великими сподіван-

нями дивимось у майбутнє, впевнені, що Україна врешті-решт переможе споконвічного ворога-супостата, неодмінно процвітатиме, що вона стане справжнім не лише географічним центром Європи.

Завдяки незрадливим синам України-матері, таким, як Олександр Олександрович Марченко, стають реальністю думки про українців, висловлені в свій час у філософській притчі «Кара» (одному з останніх творів у доробку майстра слова) відомим письменником Іваном Липою: «Народ, що в незапам'ятні, в незнані віки міг посісти таку родючу землю, може найбагатшу в світі, той народ чогось вартий, бо не святе небо се йому дарувало, а було здобуте жорстокою боротьбою, сміливістю, одностайністю... Кожний народ, се – овоч своєї землі. Яка сила землі, така сила й народу. Народ, що за одно століття вдвічі примножується, народ, що старанно плекає в своїх надрах геніальність, що береже її стихійно в своїй скарбниці до слушного часу, – той народ колись стане проводирем світа»...

Тож вічна пам'ять і слава Герою-земляку Олександрю Олександровичу Марченку, який назавжди залишиться у наших серцях та вітчизняній історії взірцем синівської відданості Україні, символом її непереможності!

СВОЮ УКРАЇНУ ЛЮБІТЬ...

1. З дитинства він жив Україною

Доля розпорядилася так, що моя педагогічна діяльність у Рибчинецькій восьмирічній школі розпочалася коли Саша Марченко навчався у сьомому – восьмому класах. Молоді безтурботні шкільні роки для більшості учнів пролітали непомітно, ніби чергові хвилі, або ж пориви пустотливого вітру. Здавалося б, усе звично, буденно летить і зникає у нестримній круговерті часу. Але це не для всіх.

Тож поряд із цим, хочеться все ж відмітити школяриків, котрі й тоді (у 1976 – 1978 роках) понад усе прагнули досягти більшого, значимішого в навчанні. Напевне, ота природна тяглість до знань усе ж була закладена батьками, родиною. Вона була з любов'ю прищеплена своїм чадам на початковому шкільному етапі осягнення основ наук. Обдарованих і старанних діток було й справді багато, однак про кількох хочеться особливо наголосити. Це – Сердюк Оля, Мельник Артур, Воронин Микола, Устименко Лариса, Марченко Саша.

Про останнього у цім списку хочу дещо ретельніше розповісти, повідати читачам. Хоча автор цих рядків й не був безпосередньо класним керівником учня, але добре слово про вихованця й нині мовлю гордо, з повагою. Його захоханість до історичних книг була природною потребою. Уже в юному віці хлопець закохався читанням навіть складних для розуміння історичних текстів. Щоби дохідливо осягнути їх, потрібно опрацювати історичні підручники старших класів, широку бібліотечну літературу. І в цьому мені неабияк допомагали бібліотеки колишньої Воробіївської школи, у приміщенні якої довелося з сім'єю два роки проживати.

У 1976 році згадану початкову школу було, висловлюючись нинішніми словами, – оптимізовано, тобто закрито, а дітлахів переведено до більшої Рибчинецької восьмирічної школи. Села Воробіївка і Рибчинці – сусіди, які давно своїми будинками та вулицями з'єдналися в одне велике поселення. Влада своїм рішенням № 416 ще у липні 1957 року приєднала менше село до більш населеного.

Бібліотека Воробіївської школи, так би мовити, на певний час була у моєму віданні. Тож, перебравши літературу, побачив чимало цікавих історичних книг. Ось вони в основному й були своєрідним наситком для вгамування пізнавального «голоду» хлопчини.

Читав Саша справді багато. Книги брав також із Воробіївської та Рибчинецької сільських бібліотек і, зрозуміло, помітно відрізнявся своїми знаннями і мисленням серед однокласників.

Поряд зі щоденною підготовкою до уроків, виконанням домашніх завдань, відвідував школяр й історичний гурток «Пошук», де міг у більшій мірі себе проявити, засвоїти нові знання. Не пам'ятаю над якою темою Сашко працював, надто цікавився, а от збором фольклорно-етнографічних спогадів у Рибчинцях захопився відповідально.

Йому, згідно плану роботи, було доручено зібрати кілька легенд у селі. І що ж? Опитав учень кількох старожилів, але їх розповіді його не влаштували, були якимись розпливчатиими, не конкретними. Тож порекомендував звернутися до вчителів. Ті ж, зразу ж, погодилися і розповіли почуте у Рибчинцях.

Забігаючи наперед, наголошу, збором легенд, переказів та оповідей я, як учитель історії та краєзнавець, займаюся з часу навчання у вузі і по цей день. Маю їх більше сотні. Планую видати зібрану народну творчість окремою книгою. Є серед них і легенда, записана Сашком Марченком у 1977 році.

Калина, верба – символи України

На українській землі калина дуже гарно росте, а народ безмежно шанує її пишину вроду, цілющі лікарські властивості. Немає у районі такого села, де б побіля оселі, криниці, на березі чи у лузі не росла, квітла білим цвітом та красувалася червоними гронами калина. Про чудодійну силу і магію деревця можемо судити і з такого повір'я: якщо вирізати із калини сопілку, то в сім'ї з'явиться незабаром продовжувач роду – син.

Калина присутня в родильних обрядах, при нареченні чи постриженні дітей. Клади калину і в першу купіль новонародженому: «щоби дитя було рум'яне, як калина».

Ми усі пам'ятаємо, що взимку ягоди клали між шибками подвійних вікон. Про неї складено безліч пісень, прислів'їв, приказок: «Любуйся калиною, коли цвіте, а дитиною, коли росте»...

Це було дуже давно. В одному поселенні проживала красива і мила дівчинка з ім'ям Калина (Килина). Всі люди любили її за щире серце і душу, доброту і привітність. Одного разу, коли веснилось у природі, Калинка вирішила піти до лісу, що манив незвідністю, співав своїм птаством. Довго йшло дівча, притомилося, та відпочити у тіні якогось дерева не було можливості. Ніякої деревної рослинності уздовж шляху не росло. І визріла мрія у дівчинки – посадити вздовж шляху зелені красені – дерева.

Викопала в лісі невеличкий пагінець, руками вигорнула ямку і посадила його на зворотному шляху. А щоб паросток вкоренився, щодня від своєї хатинки приносила життєдайну водичку та поливала-поливала рослинку.

Сталося диво – пагін почав повільно розростатися, невдовзі перетворився на великий, красивий куц. Подорожні, йдучи шляхом, зупинялися під деревцем перепочити. Дякували люди роботящим рукам і добрій душі. Через певний час,

достатньо зміцнившись, кущ, ніби стрепенувався, покритися ніжними білими квітами. Працьовиті бджілки та метелики прилітали милуватися буйним пишно квіттям молодої рослини. Люди дивувалися, що ж то буде далі? Пролетіло лагідне літепло і з білого цвіту утворилися пишні грона червоних-червоних ягідок. А у кожній – заховане невеличке чарівне зернятко.

Йдучи якимось до лісу, Калинка покуштувала ягідку й здивувалась такому плодови. І тоді пишній кущ нахилив свої ошатні віти до дівчинки і лагідно прошепотів: «Щоби вдячні люди завжди пам'ятали твоє добре і чуйне серце, подаруй мені у дарунок своє ім'я – Калина». Із того часу це українське боже деревце носить гарну назву доброї, милої дівчини – Калина (Килина).

Не меншим деревом-символом України є верба. Це також – диво-дерево. Із вербиці в минулому плели колиски для діточок. Із верби в давнину виготовляли національний музичний символ – бандуру. Її голос – то розповідь про життя і долю рідної землі. Недаремно люди садять біля джерел та криниць вербу і калину, калина – то краса України, а верба – її охоронниця...

...Колись в одному селі проживала добра ненька Вербена, яка надто любила і піклувалася про свою єдину доньку Калину. Роботящою, розумною і мудрою росла дівчинка, над усе любила божу природу: квіти, трави, дерева, птахів... Допомогала, чим могла: лікувала, рятувала від хвороб та негоди.

Її незвичайна краса, душевна доброта, вражали кожного, хто зупиняв погляд на дівчині. Але якимось пронюхали про красуню злі кочівники. Вирішили полонити, або ж, навіть умертвити гарну дівчину, щоби українську землю звоювати, підкорити, щоби ця земля ніколи не народжувала таких красунь.

Одного літнього дня, коли боже сонечко своїми золотими промінцями освітлювало і зігрівало усю небесну оболонь,

дівчинка попрямувала до лісу, аби оглянути матінку-природу, можливо потрібно чимось зарадити пташці чи комашці...

Довго ходила, притомилася, підійшла до лісового джерельця, зачерпнула у долоні води та звідкілясь, ніби почувся притишений матусин голос: «Доню! Калинко, не пий цієї водиці...»

Але спрага мучила дівчину, тож удруге зачерпнула водиці. Коли піднесла вологу до губ, малесенька пташина своїм ніжним крилечком звідкілясь випорхнула і змела водицю. Тоді втретє спробувала дівчина напиться та при перших же краплинах стала зеленим деревцем – калиною.

Відчуваючи горе, бігала мати Вербена, шукала пропалу доньку, та лише гарне молоде деревце стояло біля лісового джерельця, затуливши своєю пишною кроною воду зі злими чарами.

Схилилася матінка над калинонькою, плакала, ридала до ночі, а на світанку й сама деревом – вербою стала. Від того часу й шанують в Україні цих два дерева. Вони стали національними символами держави.

Дуже добре, що генетична пам'ять українців, не була повністю стерта недругами, і вона ще неодмінно розквітне буйним цвітом калини та тремтливою розлогістю верби. Недарма наш народ каже: «Без верби і калини немає України». З давніх-давен, як тільки луки покривалися травицею, сільська молодь улаштовувала традиційні весняні ігри. Взявшись за руки, вели хороводи:

Ой вербо, вербо, зелена,
Спусти гіллячко додолу,
На зеленую діброву,
На червону калину...

Отож до сьогодні наш народ ототожнює калину з Україною: «Наша пісня пролітає з краю в край, цвіт-каліно, Україно, розквітай».

Джерела:

Запис здійснено учнем 7 класу Марченком Олександром у вересні-жовтні 1977 року від учительки української мови і літератури Рибчинецької восьмирічної школи Браславської Ганни Данилівни та вчительки початкових класів Зарічнюк Ніни Тодосівни.

Текст розповіді підготував до друку 29 вересня 2016 року Микола Дорош.

Цікавився хлопець і забороненими на той час темами Голодомору, репресій... Зрозуміло, такі питання старався пригасити, не розвивати, адже часи були небезпечні та й непередбачливі. Радянська державна машина зі своїми спецслужбами несла службу недремно. Підставляти в першу чергу себе та й батьків школярика було б невиправдано. Хоча дискусії серед учителів на такі теми були постійними.

У ті часи, а це, повторюся, 1976 – 1978 роки, діти належним чином, і практично всі, виконували домашні завдання, готувалися до уроків. І коли з класу, у якому навчалося 18 – 25 учнів, 2 – 3 школярики недостатньо засвоювали чи полинувалися вивчити певну тему, виконати домашні завдання, то таких залишали після уроків для додаткового засвоювання.

Сашко готувався завжди ретельно, але його товаришів доводилося залишати на додаткові заняття після уроків.

Інколи з ними залишався й Саша, аби самому не прямувати додому.

Пам'ятаю, одного разу післяурочники заявили, що матеріал засвоять удома, а наразі вони спільно з гишківськими хлопцями віднайшли під берегом річки Сниводи давню рушницю, то можуть принести її у школу.

Необдуманно відпустив школярів, а потім картав себе, адже вони могли будь-що вчинити негоже. Ризик – чималий. Я знав наступне. Якось у розмові пожилий учитель Омелян Федорович Димнич повідав, що зброю і боеприпаси, після війни

зібрані в селі, працівники Уланівського військкомату викинули у яму від бомби чи снаряду на річці Сниводі.

Де це місце – я не знав, адже лише почав свою педагогічну роботу у Рибчинцях.

Отож хвилюватися було чого. А що, коли дітлахи ненароком підірвуться на міні? Адже відпустив їх та надав дозвіл безпосередньо учитель.

На другий день, справді, принесли у школу стару, іржаву рушницю, вірніше гвинтівку часів Першої світової війни. Правда вона була вже без дерев'яного приклада, котрий згнив у прибережній воді.

Оглянувши знахідку, директор школи забрав і приховав її у себе, аби в майбутньому використати як гарний експонат до краєзнавчого музею. Зрозуміло, серед школярів був і Сашко Марченко. На цьому епізод нібито закінчився, однак ні!

Через якийсь тиждень-другий вчитель фізкультури Віталій Устименко розповів, що діти, знайшовши вказану гвинтівку, почали ретельно обмацувати цікаве місце, шукали ще зброю, патрони, пірнаючи у воду. І невдовзі віднайшли на дні снаряда, але він був великим, тому витягти його не вдавалося, хоча й намагалися.

Домовилися на другий день обв'язати знахідку мотузками і тягти з берега. Навіть поставили віху, щоби не блукати у прохолодній воді.

Це було наприкінці вересня і вода достатньо вже не прогрівалася. А тому добряче змерзлі хлопчаки залишили затію. Надалі почалися затяжні осінні дощі, погода досить зіпсувалася і вказане діставання не відбулося.

Це один із пам'ятливих епізодів, пов'язаних із Сашком Марченком. Він міцно закарбувався у пам'яті.

За дружньою розмовою уже в наші часи, Олександр Олександрович переповідав цей випадок із більшими подробицями, називав хлопців та наголошував на небезпеку, яка тоді чаїла при пошуках зброї.

Інший цікавий випадок пригадав мені Устименко Віталій Іванович – колишній учитель фізкультури. Років 5 – 6 назад ми випадково зустрілися в Уланові на базарі, куди на своїй «Ниві» він привіз дружину Тамару Борисівну. Його розповідь цікава, вона поновила у моїй пам'яті деякі вже трішки призабуті епізоди, пов'язані із Сашком.

Цей випадок стався у красивому дубовому гаю між Рибчинцями та Воробіївкою, коли вся школа 19 травня 1978 року відзначала День Піонерії. Так! Так! Було таке загальношкільне, веселе дитяче свято. До нього вся школа готувалася заздалегідь.

У цій лісі була галявина, на якій розкладали зіркою сухий хмиз та гілляччя і запалювали багаття. Вогнище було досить високим і тріскучим, а коли воно починало дещо згасати, навкіл нього школярі співали, танцювали, розказували вірші тощо. Тут же проводили найрізноманітніші дитячі ігри, змагання та розваги.

До цього свята підключили воєнізовану дитячу гру-змагання «Зірниця». На ній давалися усім піонерським загонам певні координати для відшукування компасом захищених навмисне у потаємному місці прапорів. Тобто потрібно було вміти орієнтуватися на місцевості, бути кмітливим, аби відмінно виконати завдання.

Діти до «Зірниці» готувалися задовго: ладнали пілочки на голову, виготовлені з газет і покращені акварельними фарбами, одягали собі на зелені сорочки погони тощо. Віталій Іванович Устименко вказані «прапори» заховав так, що не кожен учень може віднайти: в кропиві, на дереві, прикопував у землі та ін.

І ось завдання загонам роздано, вони розділилися на менші ланки та по команді швидко зникли серед високих дерев, виконуючи намічене.

Своїм загonom та його трьома ланками 7 класу «командував» Сашко Марченко. Знаючи добре місцевість, вміло кори-

стуючись компасом, та відповідними розрахунками, хлопець швидко і впевнено повів загін по вказаних координатах. І через хвилин 10 – 15 віднайшов умовне місце у гущівнику з кропиви та колючого глоду, де біля згнилого пенька лежав достатньо замаскований «прапор». Але спостережливий хлопець побачив грудочку свіжої землі і зразу ж подумав, що хтось то її зрушив. Інтуїція не підвела!

Забравши «цінну» знахідку, учні були «на сьомому небі» від радощів. Сашко відправив загін доповідати в «штаб» начальнику – Миколі Васильовичу Мельнику – завучу школи, про виконання, а сам вирішив допомогти сусідньому загону відшукати їх «прапор».

Та, заглибившись у гущавину, ледь не наступив на маленьке совеня, що випало якомсь із гнізда. Воно злякано пищало, дряпаючи кігтками руку хлопцеві, повертало майже на 360 градусів свою голівку, бликаючи своїми великими, круглими очима.

Та як же залишити безпомічне пташеня? Воно літати ще не вміло, денне світло сліпило пташку. Тріпаючись із переляканими криками, можна було легко приманити до себе якогось хижака.

Обдивляючись навкіл, на висоті крон красенів-дубів, школяр помітив на гіллі гніздо. Чуючи лякливі звуки пташеняти на землі, у нім також кричали такі ж ще жовтороті совенята.

Майнула думка – потрібно доправити пташеня в гніздо. А як це виконати? За пазуху його не візьмеш, подере до крові шкіру, в кишеню також не заховаєш – достатньо велике і не поміститься.

Нарешті зметикував, помістив совеня у пілотку і, тримаючи її в зубах, поліз наверх до гнізда. Стрункі високі дуби, без гілок і сучків не дозволяли швидко здійснити задумане, мучився чимало часу та все ж метрів два-три лишилося до гнізда. Непосидюче, живке пташеня якомсь вистромило голо-

ву і невдовзі зуміло викарабкатись та знову шубовснути на землю, у густий лісовий ряс. От морока! Спересердя хлопець сплюнув та й почав спускатися донизу. Упіймав утікача, засунув у пілотку, перев'язав її шнурком од черевика та й поліз до гнізда вдруге...

А тим часом у штабі «Зірниці» усі загони познаходили свої «прапори», пора підбивати підсумки, нагороджувати переможців, а вожатого загону 7 класу Марченка Олександра немає. Почекали 5 – 10 хвилин – немає хлопця. Де він міг дітися? Директор Василь Іванович Сердюк дав команду своєму заступнику М. В. Мельнику організувати пошук Сашка. Прибігли до місця, де відшукали захований «прапор», гукали-кликали хлопця – нечутно. Лише подвійне ехо відлунювало гуки. Куди далі йти – невідомо. Пробігли вперед ще майже сотню метрів, кличучи товариша, і нарешті почули та невдовзі й побачили винуватця на високому, стрункому дереві, біля совиного гнізда. Окоміром визначили – біля двох десятків метрів здолав хлопець заради порятунку птаха.

Микола Васильович Мельник не раз згадував, що лячно було за школяра, міг легко зірватися і наслідки були б трагічними. Але, маючи перед собою ціль, учень, зібравши всі сили, зумів виконати задумане, хоча й добряче затер чисті штани і сорочку об дерево.

Побачивши неподалік гнізда шукачів та сміливця, величезні сови стали з вуркотінням літати і атакувати Сашка. Було досить лячно і навіть небезпечно. Великі за розмірами розпущені крила із розчепіреними кігтями справляли неабиякий пострах на відважця.

Всівшись на товсту гілку, хлопець розв'язав шнурок на пілотці і поспішно поклав знайду до гнізда.

Затим мерщій спустився і підбадьорений товаришами прибіг отримувати подяку за зайняте перше місце. Звичайно, директор школи трішки погудив учня, але визнавши подробиці, похвалив і вручив переможну грамоту.

Цей неординарний випадок заставив задуматися, що змусило штовхнути простого сільського школяра зробити такий мужній і відважний крок, так вчинити?

Щонайперше – полум'яна любов до природи, її краси, навколишнього світу, бажання допомогти ближньому, виручити, застерегти од небезпеки, зарадити, підставити своє плече.

Уже порівняно в недавні роки, в бесіді з Олександром Олександровичем, не раз торкався цього незвичного «подвигу». Він пам'ятав випадок із певними дрібницями. Зрозуміло, таке запам'ятовується надовго.

Ще у грудні 2021 року у Вінницькому видавництві Ігоря Балюка, Олександр Марченко бігцем переповідав цей епізод зі шкільного життя, називав прізвища товаришів-однокурсників, друзів... Це все було, було...

Проста, невеличка, незвичайна розповідь. А в ній – глибина, вчинок і незмірна любов людини, громадянина...

Я зробив цю невелику заувагу, аби перекинути місточок до подій страшною сучасності – московсько-української війни і побачити в ній непересічну, виняткову постать звичайної простої людини, вихідця із невеличкої сільської глибинки, – будівничого України, її палкого Захисника-світоча – Олександра Марченка.

Мальовничі Рибчинці дуже славні своєю природою. Тут у прадавньому чарівному ліску, ніби у Господній оазі, півсотні років тому поселились дивовижні птахи – кібчики. Це різновид сокола, священного і тотемного птаха України. Ці невеличкі темно-червоні птахи у давні часи були провісниками сонця і вранішньої зорі. Вони полюють на мишовидних гризунів, а відтак оберігають хлібні лани. Учитель біології Омелян Федорович Димніч відкрив цю колонію соколиків у селі, описав її, заніс до «Червоної Книги» Вінниччини. Разом із дітьми проводив щороку орнітологічні спостереження, вивчав і вів щоденники тощо.

Учні проводили підрахунок дивних птахів, аналізували їх збільшення чи зменшення популяції. І серед активних дослідників природи був й наш Олександр Марченко. Після випадку із совеням, його зразу заніс до списку орнітологічного гуртка вдумливий учитель. Тож Сашко неодноразово відповідально приходив у дубовий гай, спостерігав, записував відповідні дані, готував звіти тощо.

Роки – роки! Вони прискорено, ніби за подувом вітру хвилі, напливають і поспішно відходять од берега, забираючи з собою опале листя, гальку, пінисту воду, а у людей – бачене, почуте, знане...

Лише тверді епізоди більше тримаються, вриваються в пам'ять на довший час, повільніше вивітрюються.

Сашко Марченко – ввічливий, чемний і старанний учень. Не хапав із неба зірок, але був особливим, вдумливим і, повторюся, – прагнучим до знань. Це подобалося вчителям, тому йому давали складніші завдання, ставили незвичні питання для вирішення. Навіть коли весь клас не знав, Сашко намагався відповісти, або хоч наблизитись до правильної відповіді, вірного тлумачення.

Учитель фізики Анатолій Іванович Шурман завжди схвально згадував його навчання. При перших же пояснюючих словах учителя, хлопець знаходив вірний розв'язок. Спосіб мислення у нього був незвичний, міг приходити до цілі іншим способом, а це – досить важливо і, як говорять нині, – креативно.

Як учитель історії, наставник, бачив у ньому велике майбутнє, але при умові, що буде й надалі продовжувати цікавитись суспільно-гуманітарними науками. Щиро надіявся – юнак вибере саме такий напрямок. Це його найбільше цікавило.

Не відаю хто переконав його вибрати для своєї долі будівничу справу. Напевне сам, адже у ті часи стало модою поступити на подальше навчання до великого престижного міс-

та. Однак суспільно-історичні студії, отримані в рідній школі, технікумі та Міжрегіональній Академії Управління персоналом Олександру Марченку навічно увійшли в подальше життя, велику політику.

У чисельних розмовах із тодішнім народним депутатом, бачив неабиякі знання з рідної української історії, славної реальної минувшини, героїчні і трагічні сторінки, трудову звитягу та подвиги в роки війни.

А це напрямую вказує, що політик по-особливому захоплювався реальним історичним минулим і досконало його вивчав, опанував.

Він був енциклопедично обізнаний із різними періодами національного українського буття, а відтак міг вільно оперувати знаннями для вирішення різних питань своєї депутатської діяльності у Верховній Раді та поза нею.

2. Його вимір – щирий патріотизм

Попередній підзаголовок цієї статті про щирого патріота Олександра Марченка носить назву «Він жив Україною». Зрозуміло, що таке величне слово «патріот» потребує особливого пояснення. Вважав і вважаю, що така висока людська риса щонайперше проявляється в глибокій повазі до своєї країни, до її минулого, до пам'яті предків. Патріотизм має свій вияв у зацікавленості історією своєї країни, вивченні досвіду попередніх минулих поколінь. Олександр Марченко досить глибоко це опанував.

Маючи тверді знання з основ історії, досвіду попередніх поколінь, можна легше орієнтуватися в світі, прораховувати наслідки власних дій, відчувати себе впевнено. Практично в усі часи люди спиралися на досвід своїх попередників. Без знань історичного минулого – не можливе ні теперішнє, ні майбутнє. За вказівками багатьох класиків «Забуття минуло-

го, історичне безпам'ятство загрожує духовною спустошеністю як для окремої людини, так і для всіх людей».

Отож патріотизм проявляється в умінні цінувати і берегти свою батьківщину, прагненні змінити її на краще. А ще він проявляється в здатності бути вірним і відданим своїй країні, своїй справі, своїй родині, своїм поглядам та ідеям, своїй мрії.

А тепер сказане порівняймо з діями О. О. Марченка. Вони – ідентичні.

Щирий патріот не кричав на кожному кроці про свою пристрасну любов до Вітчизни, він мовчки гарно робив свою справу, залишився вірним своїм принципам, ідеалам і загальнолюдським цінностям.

Вважаю, що патріотизм проявляється в здатності пишатися своєю країною, і разом з тим, мужньо і хоробро захищати її цінності, в першу чергу свободу і незалежність, а також шанувати і зберігати вікові традиції.

Бо той, хто відмовляється від своїх прабатьківських традицій, своїх національних цінностей і коренів, своїх божих святинь, ризикує втратити все. Про це не раз заявляв, переконував Олександр Олександрович.

Пам'ятаю його перші депутатські зустрічі, коли земляк приїздив на рідні землі, спілкувався з педагогами Рибинець чи Воронівець. У його словах – палка любов до Батьківщини, відданість своєму народові, готовність її захищати в найважчі хвилини.

Сьогодні є яскравим прикладом цього, адже багато синів і доньок України віддали і віддають за неї найдорожче – життя. Ми всі також стали свідками їх військової звитяги. І досі проливається гаряча кров найщиріших патріотів. Одним із них став наш полум'яний земляк, наш Герой – Олександр Марченко.

Отже, справжніми патріотами є ті люди, які не розказують про любов до рідного краю, а захищають його навіть

ціною власного життя, працюють і живуть задля його процвітання, примножуючи набуте.

Жодна держава не може існувати без людей, що забезпечують його безпеку. А якими якостями повинен володіти справжній захисник? Це, в першу чергу, почуттям патріотизму, мати честь, совість, справедливість.

Є люди, життєвим призначенням яких є військова справа, інші стають на захист Батьківщини за необхідності. Але і ті, й інші в разі небезпеки роблять все необхідне, щоб допомогти країні.

Із проголошенням Незалежності України почався період відновлення і відродження української національної культури, освіти, ідеології.

Ще злетіло трохи невблаганного часу і перебудовчі реформи своїм крилом торкнулися практично всіх сіл і міст України. Почалося особливе піднесення у свідомості люду, творчий національний порив. Розпочався могутній всеукраїнський «ленінопод» пам'ятників віджилого комуністичного режиму.

Правда, Східна Україна та деякі південні регіони всіляко гальмували цей процес. А от центральні, західні та північні області масово позбувалися ленінської та комуністичної символіки та атрибутики.

Хвиля докотилася й до нашого Уланова. Діячі Хмільницького відділення загальноукраїнської партії «Свобода» якось уночі зачепили тросом пам'ятник Леніна та й, піднявшись, скинули ідола додолу. Він розлетівся на шматки, пролежав день чи два та й був вивезений на загальний смітник. Ще й нині постамент бовваніє на звалищі біля липятинської дороги.

Після цього ініціативна група звернулася до Уланівського сільського голови Сергія Голубенка з пропозицією побудувати на цьому уже пробетонованому місці красивий, су-

часний пам'ятник національному символу України – Тарасу Григоровичу Шевченку.

Хоча надій на швидку роботу не було, адже, щонайперше, потрібен майстер-скульптор, а також відповідні кошти, все ж вирішили спробувати, обговорити і узгодити питання будівництва монумента Великому Кобзарю.

Залучили до гарної справи колишнього місцевого господарника, Героя праці Володимира Вільчинського. Він підтримував приятні стосунки із знаним хмільницьким скульптором Віктором Стуканом. Певна надія була й на земляка з Пагурець Василя Слободянюка, який мешкав та працював у Вінниці.

Після кількох зустрічей із Віктором Євграфовичем Стуканом, було домовлено будівництво пам'ятника із загальною вартістю 100 тисяч гривень.

Нібито й не дуже велика сума, тож думалося, що лишень сам Уланів спроможний зібрати їх. Адже чимало відомих фермерів, підприємців та й небідних людей проживають у селищі. Сто чоловік по одній тисячі і вже є сто тисяч. Тому на початку збору особливо не переймалися.

Автор цих рядків спільно зі вчителькою з Пагурець Вірою Степанюк склали відповідне звернення до населення Уланова, усіх фермерів, підприємців. Невдовзі його надрукували у місцевих газетах, передали по радіо... Вирішено гроші перераховувати на рахунок так званої «Агенції розвитку Уланова».

Швидко злетіло два місяці, але ніхто не прилучився до гарної справи. Всі чогось очікували, думали...

Думав і я над цим питанням, що зависло на певний час. Вирішив розпочати із себе. Отримавши пенсію, 1000 гривень віддав зразу ж керівнику «Агенції розвитку Уланова» Клавдії Цоколенко. Це був перший внесок у почесну і благородну справу.

Під час зібрання ініціативної групи, вирішено скласти списки та написати особисті листи-прохання до потенційних офірувачів з Уланова, куди занести імена відомих жителів, оттих же бізнесменів та підприємців, уродженців Уланівщини, котрі займають високі посади тощо. При допомозі Володимира Вільчинського і Сергія Голубенка до списку було внесено біля сотні таких людей. Їм усім офіційно надіслано листи-прохання – надати фінансову допомогу на будівництво пам'ятника.

Автор цих рядків запропонував такий лист направити у Верховну Раду України своєму колишньому учню, Марченку Олександрю Олександровичу – народному депутату України від Білоцерківщини. Він обирався в парламент од Всеукраїнського об'єднання партії «Свобода», а вона подібну ініціативу завжди підтримувала. Так і зробили.

Невдовзі на ім'я Уланівського сільського голови надійшов лист від народного депутата України Олександра Марченка з проханням надіслати усі реквізити для перерахування коштів на вказаний пам'ятник.

А тим часом, отримавши вказані листи-прохання, люди почали приносити гроші. Сільська рада робила їх облік. Прийняли рішення вести спеціальну Книгу офірувачів. До неї вписували всіх, хто вносив будь-яку суму на величну і почесну справу – будівництво пам'ятника.

Це також дуже стимулювало краян, адже і їх невеличкі суми, та все ж були надані на святу справу. Ми з великою вдячністю отримали кошти-пожертви від відомих нам діячів-політиків: Миколи Катеринчука, Петра і Миколи Юрчишиних, Івана Куровського... Та ще і ще...

Та ось, невдовзі, прийшли кошти від нашого щирого земляка Олександра Марченка. Він з любов'ю перерахував для Уланова – 25 тисяч гривень. Ця сума була нашою перемогою. Адже 75 відсотків запланованих коштів було вже зібрано. Та

надії населення не згасли, а стали окриляючими. З новими силами збір потрібної суми продовжувався.

Прості люди, пенсіонери, школярі, навіть діти з дитячого садочка Воронівець, зробили свій посильний внесок у велику справу.

Однак гроші здавали не всі. Дехто з відомих в Уланові підприємців не виділив ні копійки, хоча міг суттєво допомогти. Особисті амбіції взяли верх у таких людей.

Маючи щоденну інформацію, скульптор Віктор Стукан працював надто напружено і відповідально, як говорять – у дві зміни. Бо й замовлення особливе – пам'ятник Генію України – Тарасу Шевченку. Це непроста якась особа, тут усе витончено, дрібниць – не існує. Виріб не на рік, десятиліття, а на століття-віки. Тому скульптору потрібно особливо старатись, серце й душу вкласти в справу.

А він вирішив здивувати всіх! Його шедевральный витвір в Уланові не має подібностей у всьому світі. Півтори тисячі пам'ятників Кобзарю відомо на планеті, але цей – особливий, витончений, унікальний і неповторний у своїй художній красі. Майстер і художник віддав своєму творінню частинку свого гарячого серця й душі...

Натомість робітники підключилися до будівництва нового постаменту... І тут потрібно щиро-щиро подякувати місцевому сільському голові Сергію Голубенку, який усім серцем пройнявся, прикипів до будівництва. Приплив енергії в нього почався, коли внесок зробив Олександр Марченко. Зранку і до ночі, у будень і вихідні дні переймався станом справ, допомагав, організовував, шукав відповідну техніку, залучав депутатів і сільських людей...

Практично вся Уланівська сільська рада піднесено працювала, жила будівництвом, щиро надіялася і нарешті перемогла. Їх щоденні зусилля важко недооцінити. Вони зробили дуже-дуже багато.

Знаючи, що навіть велика Вінниця не змогла побудувати належний пам'ятник Тарасу Шевченку, Сергій Голубенко поставив собі за мету велично здійснити омріяну справу. На відміну від різних за розмірами погрудь чи бюстів, Уланів запланував звести величний пам'ятник Шевченку, висотою понад три метри (3 м. 40 см.). Це був на той час єдиний на Вінниччині пам'ятник Великому Кобзарю.

Цікавлячись справами, Олександр Марченко періодично телефонував Сергію Голубенку, цікавився темпами та справами будівництва, радив, як краще вирішити те чи інше питання. Із тих непростих часів між ними зародилася тісна дружба, яка тривала аж до трагічної кончини Олександра Олександровича.

Ще з більшим піднесенням закрутилася веремія при будівництві. Обличчя людей світилися радістю, посмішками, щирою надією. Весь Уланів ожив, розцвів, став яскравим прикладом єдності і взаєморозуміння в досягненні спільних цілей.

Люди й надалі приносили-перераховували гроші із сусідніх сіл, надсилали з інших міст, наприклад: з Бердичева, Києва, Хмільника, Вінниці... Всі розуміли важливість, необхідність будівництва величного монумента.

Коли основні опоряджувальні роботи в Уланові завершилися, було привезено з майстерні В. Стукана сам пам'ятник і встановлено краном на підготовлений постамент. Це була середина жовтня 2015 року.

Красу і величність пам'ятника описати прямо неможливо. До офіційного відкриття шедевр накрили покривалом.

На церемонію відкриття з'їхалася величезна кількість людей, котрі в більшій-меншій мірі допомагали у фінансуванні або ж будівництві. Чимало представників різних спілок, товариств та організацій Вінниччини. Стільки люду в Уланові я ніколи не бачив.

А сяючі на сонці прапори України та різних політичних партій ще більше додали настрою, радості та впевненості у переможній справі. Найбільше було знамен од Всеукраїнського політичного об'єднання «Свобода» та червоно-чорних стягів часів визвольних змагань. Голова Вінницької організації НСЖ України Василь Паламарчук нарахував більше двох десятків таких прапорів.

Після офіційності величний пам'ятник урочисто відкрито. Народні депутати М. Катеринчук, О. Марченко, П. Юрчишин брали слово у виступах, нагороджували найбільш активних організаторів та ініціаторів будівництва. Подяки отримали Сергій Голубенко, Клавдія Цоколенко, Віктор Стукан, Микола Дорош, Володимир Вільчинський, Віра Степанюк і ще чимало одностудців краю, активних офірувачів проекту.

На відкриття пам'ятника приїхав і виступив голова Національної спілки краєзнавців України Олександр Реєнт.

У перерві між офіційною частиною та концертом відбулася моя зустріч зі своїм колишнім учнем – народним депутатом України Олександром Марченком.

Обійми, міцні потиски рук, згадки минулих років, щира вдячність за допомогу привернули увагу Вінницького обласного телебачення. В своєму інтерв'ю Олександр Олександрович дякував за ініціативу будівництва пам'ятника Кобзарю, розповідав про необхідність єднати національні ряди, боротися за утвердження всього рідного, українського.

Наприкінці наголосив, що *«Т. Г. Шевченко – це символ України, про якого повинні добре знати усі вже з дитячих років. Його іменем потрібно називати вулиці, майдани і сквери, школи та бібліотеки, йому будувати пам'ятники та створювати музейні кімнати...»*

І так в Незалежній Україні буде, адже весь світ знає Шевченка – національного героя, співця і символу вільної України. У жовтні 1846 року Тарас Григорович проїздом пере-

бував в Уланові, ходив його вуличками, цікавився життям населення, робив відповідні записи. Мрію, аби подібний пам'ятник велично зріс і у моїх рідних Рибчинцях. Докладу зусиль і щиро надіюся, що мрія обов'язково здійсниться!»

Олександр Олександрович своїм приїздом в Уланів справив надмірну урочистість і святковість події. Вся площа (нині Майдан Тараса Шевченка) перед пам'ятником цвіла національними прапорами, майоріла на теплих подихах осіннього вітру, лунала святкова музика, радість і посмішки світилися з кожного обличчя.

Дійсно, подія надто знакова, урочиста і велична – почуття непомірної гордості, незламності, незалежності і волі до перемоги. Це була також перемога над вчорашніми великоімперськими, багаторічними болісними, кривавими обіймами «братньої» Московії.

Десятки й сотні учасників знаменної події ставали в чергу зробити світлини на пам'ять на фоні монумента, вітали одне одного. Радісні обійми, рукостискання, поцілунки...

Виступаючи націлили керівництво Уланова обов'язково навкіл пам'ятника покласти різнобарвну декоративну плитку, окультурити клумби та квітники.

І дійсно, сільська рада, на чолі з Сергієм Голубенком приклали значні зусилля протягом весни і літа 2016 року. Площу назвали Майданом Тараса Шевченка, постелили тротуарну кольорову плитку, поставили садові лавочки неподалік пам'ятника, світильники, розбили і засадили нові квітники, декоративні кущі та дерева, окультурили каштани та інші насадження... Всього не згадаєш...

Іншими словами, зробили вказане місце святковим і ошатним в усіх відношеннях. А ще трішки поодаль – збудували фонтан, лавки відпочинку, впорядкували парк імені поета Валер'яна Тарноградського...

І все вишукано, сучасно, зі смаком...

3. Пам'ятник Кобзарю у Рибчинцях

Під час щорічних Великодніх Проводів (поминальних днів) Олександр Олександрович приїхав із Білої Церкви на пам'ятні поминки у Рибчинці. Але ж як не відвідати свого колишнього вчителя? Він завітав у Воронівці із квітами, подарунками, вітаннями.

Під час дружньої розмови запитав парламентаря, як просуваються справи із будівництвом пам'ятника у Рибчинцях? Знаючи, що у політика найрізноманітніших справ надто багато, дещо осікся, а чи вірно я вчинив, чи потрібно було прискорювати події?

Деяку хвилинку помовчавши, Олександр Олександрович, зібравшись з думками, твердо заявив – такий пам'ятник буде! Ще кілька хвилин ми поговорили про справи в школі, селі, районі, поважний земляк відбув до Рибчинець, а звідти з батьками – до Білої Церкви.

Протягом літа 2016 року Олександр Марченко частенько бував у рідному селі, а також в Уланові, Воронівцях, у Хмільнику. Тут у нього не лише земляки, а й друзі, побратими і заодно – цікаві справи. Усім потрібно допомогти, порадити, підставити плече. Наприклад, будується православний храм в Уланові, люди через священика Володимира просять допомоги, отже потрібно підсобити, посприяти, виділити кошти...

Жодного разу, відвідуючи Воронівці чи Рибчинці, він не приїздив із пустими руками. Більше того, привозив невеличкі дарунки вчителям, учням, для всієї школи.

І справді, допомога його була діловою, дієвою і досить суттєвою. Для прикладу – перекриття даху Воронівської школи вимагало виготовлення проектно-кошторисної документації. Це непроста справа, яка вимагала коштів і часу. Але вдячний земляк віднайшов гроші, взявши їх зі свого підприємства «Каменяр».

Або візьмемо будівництво будиночка для дитячого садочка. Усі матеріали благодійник закупив сам, привіз із Білої Церкви своїм транспортом, а ще доставив своїх робітників, котрі швидко, за два дні, збудували чудовий будиночок, накрили профнастилом під національні кольори України.

Про ширу батьківську, безкорисну для себе допомогу школі розповість, ділячись спогадами, нинішня очільниця навчального закладу Раїса Москаленко.

Однак наголошу на дещо іншому. Автор цих рядків при школі створив історико-краєзнавчий музей. Нині біля двох тисяч експонатів у ньому. Протягом всього свідомого життя збирав і накопичував їх.

У 2014 році розпочалася війна з московською ненависною ордою. Олександр Олександрович неодноразово їздив на Схід до наших бійців, воював, надавав волонтерську допомогу, а ще – виділяв автомашини та техніку.

Отож замовив йому привезти для музею військові експонати. І невдовзі, прохання було виконано та ще й з пам'ятними написами-побажаннями бійців на Прапорі України. Різноманітного калібру гільзи, тубуси до реактивних гранатометів, осколки снарядів, пробитий бронезилет і ще, і ще...

Їдучи в Іллінці до свого товариша Василя Васильовича Пиндуса (директора коледжу) Олександр Олександрович привіз для музею оплавлений уламок граніту від упалого в давнину метеорита з місця так званої «Іллінецької астроблеми». Він також є цінним експонатом вказаного музею.

Подібний Прапор і уламки зброї доставив народний депутат і у рідну Рибчинецьку школу.

А тим часом Віктор Стукан, у своїй робочій майстерні наполегливо працював над пам'ятником Тараса Шевченка. Кілька разів я з Олександром Марченком навідувалися до нього, обдивлялися, схвалювали творчий витвір скульптора.

Перед відкриттям земляк приїхав зі своїми робітниками з Білої Церкви. Ними та працівниками від школи, села зробле-

но постамент, впорядковано територію, поставлено вхідну величну арку, заасфальтовано алейку, поставлено лавки, флагшток, декоративну огорожу...

І ось настало 12 жовтня 2017 року. Унікальний витвір умілого майстра поставлено на постамент, все впорядковано до урочистого відкриття.

Майже всі Рибчинці зібралися на відкриття події, приїхали гості з інших сіл, міст – Хмільника, Вінниці, Білої Церкви, Києва.

Підготувався до знаменної події й сам затійник величної справи – Олександр Марченко. Він із сім'єю приїхав на рідну землю, зі священниками УПЦ КП отцем Михайлом та отцем Олегом, аби освятити гарний монумент Кобзаря. Прибув з Уланова священник Володимир Кушнір...

Дійство пройшло прямо на висоті. Усі виступаючі висловлювали щиру вдячність Олександру Олександровичу, народному депутату, уродженцю села за такий патріотичний внесок, соціальну допомогу школі, селу. Подякував за щедрий дарунок і голова Всеукраїнського об'єднання партії «Свобода» Олег Тягнибок, котрий також прибув до Марченкових Рибчинець.

Розчулений вдячністю та вітаннями, народний обранець дарував книги Тараса Шевченка, нагороди та подарунки од себе та митрополита КП Святішого Філарета.

Що являє собою пам'ятник Кобзареві у Рибчинцях розповідь колишня очільниця Рибчинецької школи Ірина Дяченко, котра нині працює секретарем великої Уланівської громади.

Пам'ятник – справжній шедевр! Світлини дійства – на окремих кольорових вкладках.

На постаменті викарбовано надихаючі і пророчі слова Тараса Шевченка нам, українцям, жителям майбутніх поколінь.

*Свою Україну любіть,
Любіть її... Во время люте.
В остатню, тяжкую минуту
За неї Господа моліть.*

Перекиньмо ж для порівняння місточок до сьогоднішніх тривожних днів війни...

Ці вічні і невмирущі Шевченкові слова є досить величними, значущими і пророчими, адже вільна Україна проливає безневинну кров у справедливій визвольній війні, вона відстоює свою державну Незалежність, веде відчайдушну боротьбу з рашистськими ворожими ненаситними ордами.

Ми яскраво побачили, як «в остатню тяжкую минуту» вірний і люблячий Син України-Матері – Олександр Марченко, безстрашно віддав усього себе за «свою Україну».

Від 24 лютого 2022 року і по нинішній день, весь український народ «во время люте» молить Господа про допомогу, аби здолати у боротьбі ворожу і злу московську бєджалісну потвору.

Наш полум'яний земляк із сусідніх Митинець Василь Паламарчук, нині очільник Вінницької обласної організації Національної спілки журналістів України, у нашій спільній книзі «На чистих плесах Сніводи-ріки», що побачила світ у 2018 році, описує у розділі «Рибчинецька Шевченкіана» про ті незабутні урочисті миті відкриття величного пам'ятника ще молодому, повному сили і наснаги Тарасу Шевченку.

Тоді ж, автор цих рядків до події написав такі віршовані рядки:

Шевченко в Рибчинцях

*Шевченко в Рибчинцях! Ясніють небеса.
До сонця сходу звернуто обличчя,
Щоби цвіло життя, краса навкіл й роса*

Всміхались людям на віки-сторіччя.

*Шевченко в Рибчинцях! Хай стяги майорять!
Їх голубінь зливається в блакиті.
Хай в унісон серденька стукотять
Й не знають втоми руки працюючі!*

*Шевченко в Рибчинцях! Це наша твердь і міць.
Єднаймося! «Кобзар» берім в основу
І твердо стіймо, не лягаймо ниць,
Ми заживем, повірмо його слову.*

*Тверезо гляньмо на своє життя.
Ми ковалі своєї правди й долі.
Ярмо московське геть, у забуття!
Будуймо Україну щастя й волі.*

*Шевченко в Рибчинцях і в душах нас вогонь.
Воскресне пам'ять про дідів-героїв.
Засяє світлом-сонцем оболонь,
Щоб кожен був добротних справ достоєн.*

*Ми пам'ятаєм віщій «Заповіт»,
Нас не зітре брехня, обман, інтрига...
Дороговказом нам Шевченка слід –
У кожного «Кобзар» – настільна книга.*

*Шевченко в Рибчинцях – не мода і не хіть.
Він символ духу, сили і обнови.
Він – для майбутнього. Він для віків-століть –
Взірець безмежної, батьківської любові.*

4. Короткий епізод палкої дружби

Спогади про Олександра Марченка надто щемливі, бо-лісні і пекучі, разом з тим – особливі, запам'ятовуючі.

Якось улітку 2018 року ми домовилися зібратись на творчу зустріч без краваток та дрес-кодів у мальовничих і рідних мені Воронівцях.

На береги тихоплинної річки Сниводи, зачарованої переспівами різноманітного птаства, коли «солов'ї б'ють піснями в груди», Олександр Олександрович прибув зі своїми гарними дузями-священиками отцями Михайлом та Олегом. По дорозі до Воронівець, в Уланові зустрілись із настоятелем місцевого храму отцем Володимиром. Олександр Марченко сприяв, допомагав у возвеличенні його святої церкви, тож запросили священика із собою.

На зустріч прибули голова Уланівської сільської ради Сергій Голубенко, керівник Воронівського господарства «Зернопродукт» Юрій Фаринюк та завідувач Уланівського будинку культури Андрій Бохнюк. Прибули й гості з Вінниці – Василь Паламарчук – голова Вінницької обласної організації НСЖ України, Ігор Балюк – директор книжкового видавництва «Меркьюрі-Поділля». На зустрічі також були присудні кілька вчителів із Воронівської школи.

Олександр Марченко виступив із коротким вітальним словом, наголосивши на необхідності єднатися, зміцнювати свої ряди, наполегливо працювати заради кращого майбутнього молодих поколінь, добиватися прогресивних змін в Україні... Як народний депутат, йому було що повідомити нам, мешканцям простої глибинки.

До його живої і відкритої розмови долучилися практично всі присутні. Жваво обговорювали власні проблеми, радощі та перемоги. Прохали допомоги у вирішенні поточних проблем тощо.

Затим, як дарунок Олександрю Олександровичу, Андрій Бохнюк і Сергій Голубенко зачарували присутніх піснею «Лелеченята», автором слів якої є Микола Дорош. Чудова музика і спів про любов до України, життя, рідного батьківського краю, нестримно летіли увись і шир мальовничого Присниводдя. У пісні такі слова:

*Знову летять від нас лелеченята
В нові, іще не звідані світи.
Гніздо на липі і старенька хата
Будуть дороговказом назавжди.
Креслять круги над маминим подвір'ям,
Прощаючись з гніздечком дорогим...
А мама сумно входить в надвечір'я,
Віддавши все на світі молодим.*

*Приспів: Летить лелеки, шлях у вас далекий,
Тримайтесь разом – в єдності життя.
Нехай вітри, громи, дощі і спека,
Вам до гнізда не спинять вороття.*

*Не забувайте рідного порогу,
В місцях заморських не усюди рай.
Нехай вам щастям стеляться дороги,
Спішіть на Україну, в рідний край!
Живіть сини, мої лелеченята,
Я ж в інший вимір часу вже піду.
Залишу вам наше гніздечко – хату,
А ще лелек на липі у саду...*

*Ростіть дітей, навчайте їх літати,
Нехай міцніє з кожним днем крило,
Умійте вірних друзів вибирати
Та повертайтесь в рідне село!*

Гості з Білої Церкви, схваливши оплесками гарну пісню і подякувавши виконавцям, запропонували у відповідь послу-хати їхню пісню. Отець Михайло розтягнув міхи і усі трьох заспівали пісню «Зозуле, зозуле»:

*Зозуле, зозуле, накуй мені літ!
Зозуле, зозуле, накуй мені літ!
Накуй мені літ, зозуле моя,
Щоб я у сто років ще чув солов'я!
Накуй мені літ, зозуле моя,
Щоб я у сто років ще чув солов'я!*

*Зозуле, зозуле, накуй мені літ!
Зозуле, зозуле, накуй мені літ!
Накуй мені літ, зозуле моя,
Щоб діток своїх я довів до пуття!
Накуй мені літ, зозуле моя,
Щоб діток своїх я довів до пуття!*

*Зозуле, зозуле, накуй мені літ!
Зозуле, зозуле, накуй мені літ!
Накуй мені літ! Накуй мені літ!
Щоб мною гордився великий мій рід!
Накуй мені літ! Накуй мені літ!
Щоб мною гордився великий мій рід!*

*Зозуле, зозуле, накуй нам усім!
Зозуле, зозуле, накуй нам усім!
Накуй нам усім, зозуле моя,
Щоби Україна щаслива була!
Накуй нам усім, зозуле моя,
Щоби Україна щаслива була!*

Щирою вдячністю і оплесками усі присутні від душі подякували святим отцям та Олександру Олександровичу за чудове виконання патріотичної пісні.

Прочитаймо знову цей текст, проаналізуймо його зміст, поміркуймо над словами народного суголосся...

*Накуй нам усім, зозуле моя,
Щоби Україна щаслива була!*

Це ще раз і ще раз наголошує, промовляє нам усім – Україна Герою була понад усе!

Як же гарно святі отці та Олександр Марченко виконали цю задушевну мелодію. І не думали, що народний депутат, політик має ще й таку співучу родину. Присутні були в захопленні.

Затим спільно заспівали «Ой, у лузі червона калина...» Луна гучно котилася незрими просторами річкового видолинку, відбивалася на менші скалки-гуки і впевнено неслась-неслась у висоття безкрайого небесного простору...

Ця зустріч літнього дня навічно засіла у моїй душі і серці, вона всіма фібрами торкнулася всього єства, адже в ній Олександр Марченко доєднав до свого щоденного заклопотаного буття світле проміння порівняно мирного і радісного часу.

Уже наступного дня щирий і щедрий комбатант повіз новий волонтерський вантаж бойовим побратимам на палаючий пекельним вогнем Донбас.

5. Життя, віддане Україні

Про таку велику і багатогранну Людину яким був Олександр Марченко, якого ніби добре знав, писати, водночас, і легко, і досить складно.

Легко, бо він світло і зримо постає, відлунює у нашій пам'яті прямо зі шкільного дитинства і до останніх прожитих днів його неспокійного активного життя. Такі люди завжди приємні, добрі, мудрі і приязні.

Складно, бо його уже не має...

Злетів поспішно у вирій за боцюнами-лелеками. Але коли останні щороку повертаються на рідну прабатьківську землю, то Олександр Олександрович лише у пам'яті зринає добрим, щирим і заклопотаним.

Отак йдеш на роботу, пораєшся по господарству і неочікувано подумки зустрічаєшся з ним... Обійми, потиски рук, його привітливі слова «Слава Україні, мій учителю! Як справи? Чим живете, переймаєтесь?»

Не стало О. Марченка... Тепер ще один номер мого телефону постійно болить і кровоточить...

А раніше набираєш його координати і радо чуєш чіткий заспокійливий голос:

- Привіт дружині Галині Борисівні, дітям-онукам...

Важко на душі і серці. Смуток і туга тягарем лягають, огортають усе єство, сковують і сповивають жалем...

Олександр Марченко – справді, виняткова у моєму свідомому житті людина. Він щиро був наповнений природою всіма тими бажаними чеснотами, які потрібно наживати роками й десятиліттями іншим людям.

Завжди жвавий, бадьорий, підтягнутий, інтелігентний і завжди в праці, в творчості во ім'я України-матері. Вона у нього незмінно стояла на першому місці – все інше – особисті справи, друзі-побратими – на другому. Дивуюся, як витримувало його надмірно перевантажене щоденними турботами серце? Він завжди кудись квапився, поспішав.

Їздив, допомагав воїнам на східних рубежах, систематично возив волонтерську допомогу, переймався депутатськими справами, вів свою підкомісію у Верховній Раді, працював на окрузі та поза ним, а ще робота із виборцями, розгляд листів,

скарг, надання допомоги, дзвінки, засідання... І так щоденно, протягом усієї каденції...

Я любив і цінував його щире захоплення рідною історією, прагнення знати більше, ніж та, котру подають шкільні чи університетські підручники. Він дуже поважав історичне слово, написане з позицій національної гідності України. У шкільну Воронівську бібліотеку патріот привіз півсотню книг національного спрямування. І це досить велично і значимо для вчительських та молодих поколінь.

Своєю щирою приязню він легко захоплював широкі кола громадськості. Був неабияким життєлюбом, людиною товариської вдачі, мав надто багато друзів, часто лідирував серед них.

Згаслі люди по-різному залишають слід у пам'яті. Олександр Марченко у моєму серці залишиться, як великий оптиміст, твердо переконаний у перемозі добра над злом, правди над кривдою. Він намагався багато здійснити, мав цікаві доленосні і далекосяжні плани, яким здійснитися, на жаль, поки що не вдається. Його гарними і визначальними рисами були доброзичливість, обов'язковість, працьовитість...

Він буде яскравою зіркою в світі людей, у рідних, друзів, знайомих. Не знаю, чи буде висіти меморіальна дошка на будинку, де мешкав патріот, але вулицю у Білій Церкві уже назвали його іменем. Надіюся, що й рідне село Рибчинці назве його іменем одну із головних вулиць. Покаже час.

Той самий нестримний час, який нині знищує у московсько-українській війні міста і села, забирає в сиру землю нові й нові жертви, але який не підвладний над нашою пам'яттю. Віддамо шану й щире повагу великому патріоту і громадянину України Олександру Марченку.

Пишучи ці неквапливі, але журливі рядки, ніколи не думав, що так важко їх викладати на широкий загал. Адже це щемні спогади про Людину з великої літери, якої вже немає

серед нас та слід котра лишила досить яскравий, гарний, значимий і помітний.

Після частих волонтерських поїздок на палаючий Донбас, О. Марченко навідувався на рідну батьківську землю, у Рибчинці, Уланів, мої Воронівці...

У його розповідях про військові справи розкривалися жахливі картини спалених міст і сіл, величезні руїни і смерті, сльози і плачі, скривджені могутніми вирвами поля, підприємства, жалюгідне життя...

Бачив це все політик, народний депутат та знову й знову збирав допомогу, віз бійцям, людям, що вимушені терпіти стражденні муки через прокляту рашистську орду.

Але коли то були звичні волонтерські поїздки до бойових друзів-побратимів у 2014 – 2021 та початку 2022 року, то повномасштабна війна на протязі лютого 2022 року перевернула раптово усе вверх дригом.

Тверде рішення: хто, коли не я! Хто захистить наш дім, родину, діток, онуків? Ворог оточив Київ, воює на підходах до Білої Церкви!... Я мушу, зобов'язаний своїм прикладом повести інших для відбиття підлого і підступного московського ворога...

Із переказів знаємо, що 6 – 7 березня з трьома бійцями Олександр Марченко, у Пущі-Водиці, викликавши на себе вогонь, прикривав відступ наших військ од навального наступу рашистів. Ворог зразу ж зосередив атаку на захисників... Знаємо, що патріот був важко раненим – трьохсотим...

Тіло хороброго і відважного героя – Олександра Марченка віднайдено аж на початку квітня 2022 року, коли ворожі сили були повністю вигнані з-під Києва...

Перестало битися гаряче серце щирої, порядної і дуже доброї людини, вірного друга і порадника, палкого і щирого українця, справжнього патріота, Людини з великої літери...

Для рідних і близьких раптово опустів світ, згасла надія... Всі відчуваємо величезний біль, ятрить душі непомірна втрата.

Нині уже рік, як сивою зболеною пташиною злетів у Небесні висоти наш оборонець, а біль все пече, крає змучене серденько, не вшухає.

Його передчасна героїчна смерть – це обірваний всеукраїнський творчий процес, це невсипуща боротьба за високі людські цінності.

Замислилось трішки... Потрапивши на Донбасі 2014 року в районі Красного Луча під огненні обстріли ворожих «градів», Олександр Марченко був серйозно ранений.

Підлікувавшись, ще з більшим завзяттям схопився за надання допомоги воюючим бійцям. Його добре знали, завжди чекали.

Скільки разів патріот своїм транспортом їздив на передову, навіть разом із ветераном УПА Теодором Дячуном, аби підняти бойовий дух солдат, підбадьорити бійців-побратимів...

Здавалося б – навоювався! Можна й полишити небезпечне заняття. Але це не для Олександра Марченка. Тому, раптово знявшись, зринув він на передову лінію, захищати київське пригороддя – Гостомель.

У неспинному почутті часу, почутті наявної тривожної епохи, почутті гострих потреб рідного народу – в таких непростих, а об'єднуючих масштабах (категоріях) жила-існувала його нестримна, готова до відчайдушної боротьби, душа.

Пишучи оці непрості для мене, але щемні для сприйняття рядки, я вдячний долі, що у моєму житті довелося спілкуватися і підтримувати гарні, приязні стосунки з Героєм упродовж останніх шести років.

Це – дійсно, добра, чуйна і справедлива людина, стараний колишній учень, а пізніше – відповідальний народний депутат України, щирий і мужній її патріот.

Його непомірна доброта, щирість і щедрість викликали приплив позитивних емоцій, високі почуття жити, працювати і творити во ім'я майбутнього України, свого рідного краю.

Йому, ще за життя, написав низку віршів, пісень та щирих побажань. Децицю з них друкую нині. Щирий земляк надто любив художнє слово, особливо про рідну батьківську землю.

У цій розповіді вклинаю строфи, прочитані на Сухоярському кладовищі в останні хвилини перед злетом у світлі Господні Небеса.

Герої не вмирають!

*Герої не вмирають доки світ.
Вони злітають янголами в небо,
Завершивши складний земний політ,
Заради правди і заради тебе!*

*У них, як в кожного, не із броні серця.
В них – сила духу, волі – незборима.
Та з терну доля їм сплела вінця
І вічну пам'ять – твердь неопалиму.*

*Мій учень – Марченко по цій землі ступав:
Трудивсь, любив, служив добру й народу...
Свій стукіт серця він за нас віддав,
Щоб цінували волю ми й свободу!*

*Він житиме у справах і ділах,
Світитиме як зірка в піднебесі.
Богині Слави – відчайдушній птах,
Подвиг якого величає креси.*

*Він не злякався складних обставин, ні!
Був серед перших в смертному двобої...
Москальська куля орка у війні
Закрила світле сонечко герою.*

*Хоч виють ще рашистські вовки,
Собаки путінські крадуться в підворіттях...
Нам світять з неба Господа зірки
На многії літа й тисячоліття.*

*Україна-мати вистоїть в борні!
І, безумовно, світло переможе
І зло погине у страшнім горні,
Орда сконає путінська ворожа.*

*Ми переможемо! В цьому вища суть!
Вперед йдемо по праведній стежині...
Наші бійці Україну збережуть...
Героям слава! Слава Україні!*

02.04.2022

Узагалі, пам'ять – явище досить своєрідне. Вона мимо волі людини сама вирішує, що зберігати, закарбувати на своїх мозкових «скрижалях», а що вивітрити, забути. Для неї не існує якихось правил, законів, хіба що одне єдине: вона завжди хранить інформацію про значиме, важливе, до болі близьке і разом з тим надто разюче.

Тож моя власна пам'ять зберігає світлу інформацію про людину відому не своїми культурними чи спортивними досягненнями, не визначними винаходами чи заслугами, а про Людину – велета духу українського, простого, доброго, чуйного і щирого чоловіка-громадянина України – Олександра Марченка.

Про нього більше і влучніше скажуть його найближчі друзі, побратими – ті, з ким довелося чимало працювати на чудовій землі Білоцерківщини, виборювати правду на законодавчому полі Верховної Ради, захищати рідні кордони на Донбасі і, безпосередньо, – на смертельних вогняних підступах до серця України – Києва.

Оглянімось навкіль, поспостерігаймо, задумаємось – скільки людей його вчорашньої когорти у парламенті України стали у перші дні війни могутнім заслоном зі зброєю в руках на захист рідної української землі? Скільки вже загинуло смертю хоробрих нинішніх і минулих обранців у проклятій війні?..

Окрім Олександра Марченка – не видно нікого! Вони, в більшій мірі, прискорено рвонули у західні області України, а звідти – на зарубіжжя. Подальше від небезпеки.

Історія, безумовно, розставить усі крапки над «і», покаже їх справжні підлі і зрадницькі обличчя.

Подібного О. Марченко навіть подумати не міг. Не гаючись, добровільно пішов у саме пекло війни. І стояв непохитно доти, доки серце стукотіло в грудях, доки внутрішнє єство, розум і білий світ не відійшли від нього у вічність...

Його вчинок – справжнє геройство, подвиг. Він стовідсотково знав, що загине, але зійти з важливого поста оборони, заховатися, відійти – це значить зрадити Україну, своїх рідних, побратимів. Подібного допустити Герой не міг!

Не знаю, яким буде подальше рішення Білоцерківської міської Ради чи Міністерства оборони України щодо присвоєння Герою високого звання, та твердо переконаний – Олександр Марченко, мов палаючий факел, своєю стійкістю, мужністю і хоробрістю освітив майбутнє України, адже був, повторююся, Людиною з великої літери, лицарем твердого духу, совісті, честі і справедливості, хоча нині ще не вивчена і не узагальнена до кінця зоря його патріотичної висоти.

Пам'ять про нього не зітреться з роками. Його мудрі, підбадьорливі для мене висловлювання: «*Мій дорогий учителю усіх часів і народів!*», «*Полум'яний мій дорогий земляче!*» та інші навічно запали у мою душу і серце, заставили задуматись, глибоко проаналізувати свої дії, спосіб життя...

Вважаю, коли до свого колишнього навчителя з такими палкими словами звертається колишній вихованець, отже не дарма своєю працею закладав у душі й серця молодих поколінь вічні цінності любові до своєї Батьківщини.

*По сходах йду, тримаюсь за поручень.
Народу, школі – віддано служив.
Якщо такий є в мене гарний учень –
Отже, даром я життя прожив.*

Світла нев'януча пам'ять про Героя Олександра Марченка не зітреться роками. Його поради, мудрі настанови будуть супутниками у моєму житті. Ця людина сповна заслуговує на те, щоб його Україна пам'ятала довго-довго. В усіх його діях, житті і буденних справах була невід'ємно вона – Україна, Україна! Навіть вітався патріот завжди «Слава Україні!»

На урочистостях у Воронівській чи Рибчинецькій школах завжди розпочинав і закінчував свої виступи незмінними крилатими словами «Слава Україні! Героям слава!»

Він був щиро закоханий в Україну! А це і є оте величне, Шевченкове:

***«Свою Україну любіть!
Любіть її, во время люте!..»***

Він жив по-справжньому, з жагою і смаком до життя, не зупинявся на жодному горизонті, хіба, що лише на мить – оглянутись, щоби потім знову долати вершини й перешкоди. Вірив, надіявся, мріяв, щоденно випромінював добро, бажання, активну життєву і громадську позицію.

Як його любили і поважали учні, вчителі, батьки.

Він завжди залишиться з тими, хто його хоча б трішки знав, любив, цінував.

Нехай не згасне вдячний вогонь пам'яті в серцях тих, для кого наш полум'яний земляк, Олександр Олександрович Марченко, був добрим, бажаним, дорогим.

Підтримую палкі слова свободівки у нинішньому парламенті Оксани Савчук:

«Пам'ятаємо тебе, друже! Тримай нам мирне Небо над Україною!»

Слава Україні! Героям слава!

Сергій ГОЛУБЕНКО

ЙОГО ВЕЛИЧНИЙ ВИСЛІВ: «ЯКЩО ПОМЕРТИ – ТО ЛИШЕ ЗА УКРАЇНУ!»

Про Марченка Олександра Олександровича та про його добрі справи я багато чув від Почесного громадянина Уланівської територіальної громади Дороша Миколи Никифоровича. Він же нас і познайомив. На той час я працював Уланівським сільським головою. Під час першої зустрічі, яка відбулася на початку 2015 року, він склав враження людини, яка думає та дбає про людей, про Україну, її минуле та сьогодення, надто вболіває за майбутнє своєї держави.

Він цікавився всім – запитував про моє ставлення до реформ децентралізації, висловлював свої думки про те, що вказана реформа призведе до вимирання сіл, і тому не підтримував такої недолугої реформи. Спілкувався зі мною на рівних, його цікавила моя думка з багатьох питань. В подаль-

шому ми обговорювали й питання діяльності Православної Церкви України та її ролі в житті простих українців і держави в цілому.

Подякував мені за прийняте з моєї ініціативи рішення щодо виділення земельної ділянки в місцевому парку під будівництво храму ПЦУ. Після нашого спілкування народний депутат запропонував пройтися по парку імені Валер'яна Тарноградського, який знаходиться в центрі Уланова, біля адміністративної будівлі сільської ради, і ми підійшли до місця, де будувався гарний Господній храм.

Микола Никифорович розповідав, що Олександр Олександрович допомагає будівництву нашого храму, перераховує власні кошти, шукає меценатів та небайдужих людей. Також запитав мене чи допомагає місцева влада? Я розповів, що по мірі можливостей допомагаю матеріалами церковній громаді (щебінь, камінь, бетонні плити, земля, дозволено використати для потреб храму ПЦУ, від себе особисто також пожертвував кошти).

Олександр Олександрович схвально зауважив, що йому приємно бачити, як Уланів міняється в кращу сторону. Запитав про мої плани та задуми на майбутнє. Я розповів, що у громаді уже є традиції. Ми щороку, святкуємо день села і щороку до цього дня стараємось щось зробити корисне, гарне, значне, щоби подія залишилось в пам'яті жителів. Наприклад, відкриття парку, відкриття дитячого ігрового майданчика, а наступна наша мрія на 2015 рік – проведення робіт по ремонту із заміною покриття центральної площі в селі Уланів та встановлення на ній пам'ятника Тарасу Григоровичу Шевченку, оскільки бетонні плити, якими була викладена площа, вже частково зруйнувалися, а постамент, на якому колись містився пам'ятник Леніну, стояв пустою.

На наступний 2016 рік плануємо завершити ремонт центральної площі в селі Уланів та збудувати фонтан. Олександр Олександрович схвально підтримав мене і повідомив, що бу-

де радий допомогти у спорудженні величного пам'ятника Кобзарю.

Я розповів, що збором коштів на будівництво величного монумента буде займатися Громадська організація «Агенція розвитку територіальної громади Уланів», яка з 2011 року допомагала Уланівській сільській раді в реалізації багатьох, в тому числі і міжнародних, проєктів. Зокрема і щодо благоустрою парку імені В. Тарноградського, ремонту свердловин, будівництва фонтану, будівництва дитячого майданчика в селі Уланів та багато інших проєктів.

Невдовзі, вказана «Агенція» уклала договір на виготовлення пам'ятника Тарасу Шевченку із заслуженим художником України Стуканом Віктором Євграфовичем.

За кошти бюджету Уланівської сільської ради будуть профінансовані роботи з будівництва постаменту, на якому буде встановлений пам'ятник та буде викладено 30 метрів квадратних тротуарної плитки біля самого пам'ятника.

Завжди, коли Олександр Олександрович приїзжав на свою малу батьківщину, в село Рибчинці, телефонував мені, і ми зустрічались, щоби поспілкуватись, неодноразово я, спільно з ним та Миколою Никифоровичем Дорошем, їздили в Рибчинецьку школу, де зустрічались із педагогічним колективом, учнями та батьками. Олександр Олександрович завжди привозив подарунки вчителям та учням. Розповідав про те, як наші воїни боронять країну на сході. Я з увагою спостерігав, як горіли його очі, світилося радістю обличчя, коли говорив про Україну, про своє рідне село.

На початку літа 2015 року жителі сіл Уланівської сільської ради зібрали певну суму коштів, які були акумульовані на рахунках громадської організації, однак цих коштів було замало для проплати за виготовлення пам'ятника.

На той час нам не вистачало біля 70 тис. грн. Після чого я особисто став телефонувати своїм знайомим, в тому числі і народним депутатам попередніх скликань Катеринчуку Ми-

колі Дмитровичу, Куровському Івану Івановичу, які завжди відгукувалися на мої звернення, тоді ж я перше звернувся й до Марченка Олександра Олександровича.

Під час розмови він наголосив, що обов'язково допоможе в будівництві пам'ятника Кобзареві.

Не пройшло і двох тижнів, як на рахунок нашої громадської організації надійшли необхідні кошти від Катеринчука М. Д., Куровського І. І., братів Петра і Миколи Юрчишиних, О. В. Крученюка та ще і ще багатьох офірувачів. Але найбільшу суму – 25 тисяч гривень нам виділив земляк – Марченко Олександр Олександрович. У Почесній книзі офірувачів пам'ятника Т. Шевченка в Уланові перше місце у списку посідає О. О. Марченко.

Я був щасливий та безмежно вдячний усім, і Олександр Марченку особисто, за значний внесок в будівництво пам'ятника генію України в нашому селі. На той момент я вже зрозумів, що нам все вдалось і що пам'ятник Великого Кобзаря ми встановимо.

Олександр Олександрович був щирим патріотом своєї держави, тому завжди підтримував гарні справи, які символізують любов до Батьківщини, її національних цінностей.

На урочисте відкриття я запросив усіх, хто допомагав, хто приклав руку і серце до почесної справи.

Звичайно, на відкриття приїхав Олександр Марченко, спільно зі своїми побратимами із ВО «Свобода».

На відкритті було дуже багато уланівчан та гостей села з різних куточків нашої країни. В своєму виступі Олександр Марченко звернувся до присутніх із закликом любити свою батьківщину, бути її патріотами, ніколи не бути байдужими, підтримувати один одного, оскільки, становлення України, як повноцінної держави, ще триває, і за це кладуть життя наші найкращі хлопці та дівчата, які й на цей момент воюють із російською навалою на сході країни.

Закінчив свій виступ патріот щирими рядками Кобзаря:

***«Свою Україну любіть!
Любіть її, во время люте!..»***

Саме ці рядки будуть в подальшому викарбувані на пам'ятнику Українського Генія в селі Рибчинці.

Від гостинної Уланівської громади я вручив Олександрю Олександровичу коровай та пам'ятну відзнаку за значний внесок у розвиток Уланівської територіальної громади, зокрема надання значної фінансової допомоги в будівництві пам'ятника Т. Г. Шевченка.

Величний пам'ятник в Уланові дуже сподобався Олександрю Марченку і він після відкриття став активно втілювати в життя свою мрію про встановлення подібного монумента у своєму рідному селі. Неодноразово мені телефонував, просив, щоб я зателефонував Віктору Євграфовичу і щоби зі свого боку посприяв в реалізації його величного задуму.

Через певний проміжок часу роботи з виготовлення пам'ятника розпочалися. Орієнтовно в жовтні 2016 року мені зателефонував Олександр Олександрович і я по голосу відчув що, він був щасливий.

Робота закипіла з новою силою: вибір місця, де планувалось встановити пам'ятник, – звичайно біля школи в с. Рибчинці, підготовчі роботи, благоустрій території, а ще – потрібно привезти та встановити пам'ятник, організувати святкове відкриття.

До речі, всі ці роботи організовував та контролював особисто Олександр Олександрович, старався все зробити сам на найвищому рівні.

До мене він звернувся з проханням надати музичну апаратуру та залучити до відкриття пам'ятника народні ансамблі, які працюють при Уланівському Будинку культури.

Відкриття пам'ятника відбулося на найвищому рівні, прийшло багато людей, приїхало багато гостей, були, звичайно, і представники ВО «Свобода», був присутній і лідер ВО «Свобода» Олег Тягнибок.

Олександр Олександрович був дуже щасливий, збулася його мрія – село Рибчинці мають свого Шевченка. А по переду ще багато планів та намірів, які Олександр Марченко втілював та ще мав втілити.

З кожної нашої розмови було зрозуміло, що ця людина живе задля світлого і мирного майбутнього наших дітей та онуків. Він мріяв, щоб Україна була сильною, незалежною, суверенною, а головне, щоби її поважали в усьому світі, бо ми українці – вільна і горда нація, маємо свою культуру, свої традиції, і в цьому наша ідентичність.

Однак 24.02.2022 р. розпочалася повномасштабна агресія російської федерації проти суверенної України. Олександр Олександрович, як щирий патріот, не гаючись, взяв у руки зброю, і пішов захищати свою сім'ю, свою родину, нашу Україну. За яку хоробро і мужньо віддав своє життя. Родина втратила, батька, сім'я – сина, Україна – патріота.

На жаль, у цій війні гине цвіт нашої нації, кращі сини і доньки любимої Батьківщини. Олександр Олександрович – був мужнім сином українського народу, мав незламний характер, козацький норів і силу духу, яка нестримно рвалася у бій проти лютого ворога.

Він загинув, як Герой України, із останнім його подихом відлетіла у небеса душа, яка і нині молиться за Україну. Адже, при житті Олександр Олександрович не раз повчав:

«Якщо померти, то лише за Україну!»

Щиро дякую долі, що на моєму життєвому шляху зустрівся справжній, щирий, незламний земляк – Марченко Олександр Олександрович – взірець для нас усіх.

ПАМ'ЯТІ ОЛЕКСАНДРА МАРЧЕНКА...

Біль і сум огортають душу при згадці, що цієї людини вже немає серед живих... Він пішов на Святі Небеса, як і тисячі інших Воїнів Світла, які триматимуть над нами мирне небо...

Залишились спогади. Теплі... Добрі... спогади про незвичайну чи, навіть, надзвичайну людину...

Наше знайомство відбулось несподівано, залишивши незабутні враження, на той час від незнайомої, але особливої людини...

Він випадково забіг у маленьку Воронівську сільську школу, що в Хмільницькому районі Вінниччини, аби побачитися зі своїм колишнім учителем. Саме в той час я стала керівником у своїй рідній школі. Микола Никифорович Дорош був і моїм учителем, наставником та директором у минулому.

Була осінь 2016 року, задощило... А в школі з'явилась гора проблем: світло зникло, крани поламались, опалення не працює, та ще й дитячий майданчик потрібно терміново добудувати до зими...

Це були звичайні проблеми звичайної маленької школи! І, здавалося б, яка справа до них зовсім сторонній людині, яка має свої клопоти, безліч власних проблем. Але це не про Олександра Марченка! Для нього не було чужих проблем! З тих пір наш земляк, народний депутат України, керівник власного підприємства «Каменярь», взявся щиро допомагати.

Він був людиною слова і справою честі вважав робити добрі діла. Яким було наше враження, коли через тиждень із далекої Білої Церкви, від невідомого нам на той час підприємства «Каменярь», приїхала бригада робітників і стали не-

гайно майструвати дитячий будиночок на ігровому майданчику!

Це було у той час, коли надзвичайно важко, майже неможливо було випросити будь-яку допомогу, особливо фінансову! «Але це ж для дітей», – говорив Олександр Олександрович. Для нього діти – то було святе... Молоде покоління потрібно плекати і правильно виховувати, бо на них покладається наше майбутнє.

На кінець навчального року, коли розвеснилось, його працівники почали переробляти усю опалювальну систему школи. І знову за кошт нашого незвичайного благодійника.

У планах було ще утеплити школу, відремонтувати дах, побудувати дитячий садочок у Рибчинцях... Для цього виготовлено проектно-кошторисну документацію, схвалено її експертизою... Але не все може зробити людина з добрим серцем, особливо, якщо живе всупереч владі.

Скільки чудових зустрічей залишилось в нашій пам'яті... Чого варта тільки екскурсія-поїздка до Білої Церкви! Олександр Олександрович запросив до себе на гостину весь наш шкільний колектив, і знову ж – за власний кошт.

Незабутня екскурсія, проведена самим господарем зустрічі, особливо парк Олександрія... Частування, пісні, спілкування, розваги та подарунки для дітей! Залишились фото тих днів та незабутні враження!

Діти із захопленням слухали Олександра Олександровича, він був такий для них всезнаючий і одночасно близький і простий у спілкуванні. Любив дітей, поважав і піклувався про старших, допомагав усім, хто звертався... Здавалося, що він не належить сам собі. Завжди у поспіху, у справах: комусь допомогти, когось захистити, когось підтримати...

Говорив, що йому чомусь замало 24 години у добі, хоч би ще кілька, а то завжди не встигав щось зробити... Насправді робив більше, ніж, здавалося б, можливо.

Відкриття пам'ятника Тарасу Шевченку у його рідних Рибчинцях стало і для нас знаковою подією. Часто Олександр Олександрович заїжджав у Воронівці по дорозі до свого села. Усі роботи по встановленню пам'ятника контролював особисто, робив з любов'ю і турботою. Сам брався за будь-яку роботу. Радився зі своїм учителем, тішився, хвилювався, щоб усе вийшло якнайкраще...

Під час таких палких зустрічей у нашій школі, за розмовами відкривався інший Марченко Олександр Олександрович. Поряд з вимогливим керівником, твердим політиком, незмінним свободівцем ми бачили турботливого батька, сина, який з ніжністю та теплою посмішкою говорив про своїх онуків, пишався дітьми, турбувався про стареньких батьків. А як він любив своє село, де народився! З якою шаною та повагою згадував учителів, шкільні роки...

Неоціненний внесок у патріотичне виховання залишили зустрічі Олександра Олександровича з нашими учнями, шкільним колективом. Він постійно наголошував, що виховувати потрібно власним прикладом. Часто на гостину до нас разом із Олександром Марченком приїжджав легендарний «дідусь» Теодор Григорович Дячун, який усе своє життя присвятив боротьбі за вільну Україну. Ще будучи підлітком, він вступив до лав УПА, за що і провів багато років у сталінських таборах. Його життя було прикладом героїзму та незламності.

Будучи палким патріотом своєї Батьківщини, рідної землі, Олександр Олександрович при кожній нагоді намагався донести до усіх усвідомлення про значення української мови, про відданість принципам свободи і незалежності! І постійно застерігав про небезпеку, яку несе нам зросійщення.

На той час вже йшла війна з російською ордою на сході нашої країни. Олександр Марченко, не вагаючись, пішов захищати свою державу. Після поранення, будучи вже народ-

ним депутатом, продовжував допомагати побратимам волонтерською діяльністю.

Колектив та учні нашої школи-гімназії також неодноразово долучались до цієї допомоги. З фронту він привозив бойові експонати для шкільного музею. Знову ж таки, щоб діти знали і завжди пам'ятали про безпеку, про ворогів, щоб готувались дати гідну відсіч зайдам.

Але клята війна, жорстока і кривава, забирає найкращих... Олександр Марченко власним прикладом показав, як має вчинити справжній чоловік, батько своїх дітей, гідний син своїх батьків та рідної України! Він загинув у бою, закриваючи побратимів і всю Батьківщину! Це про нього також можна впевнено написати, що любив він усіх та найбільш любив Україну... Осиротіли діти, старенькі батьки, онуки, осиротіла Україна, втративши такого вірного сина...

Спіть спокійно, дорогий наш Олександр Олександровичу... Нехай Господь упокоїть Вашу душу у Своїх обителях небесних. Ми завжди будемо пам'ятати Вас та усі ті добрі справи, що залишились після Вас на Землі.

Подаровані Вами квітучі спіреї на шкільному подвір'ї назавжди запам'ятали Ваш голос, струнки туї біля дитячого майданчика пам'ятають Ваші руки, дитячий будиночок – згадка про Ваш рідний «Каменярь». Світлини, подяки, сувеніри... ніщо не може замінити живої людини. Але це тепла згадка про ВАС! Ми вдячні за турботу, за те тепло, яке Ви залишили в наших душах...

Переконані – Україна буде вільна і незалежна, бо її свобода вмита кров'ю таких як ВИ! Ви прожили гідне, хоч і коротке, життя і загинули смертю Героя! Спочивайте з Богом! Вічна пам'ять Вам Олександр Олександровичу!

У щирій жалобі, із сумом та вдячністю низько схиляємо голови перед Вашою світлою пам'яттю... Я, колектив Воронівської гімназії, учні, батьки.

ВІН УТВЕРДИВ ВІДВАЖНУ ЖИТТЄВУ ПОЗИЦІЮ – БУТИ ТАМ, ДЕ НАЛЕЖИТЬ

Найперше, що спадає на думку при роздумах про доблесний життєвий шлях політика і безстрашного воїна Олександра Марченка – його непохитна громадянська позиція. Полягає вона у вірності справі, відданості товаришам, властивий йому цілісності характеру, внутрішній єдності спрямувань, умінню доводити розпочате до логічного завершення. Вочевидь, його героїчна, дочасна, як нам часом здається, загибель під час оборони Києва у перші дні повномасштабного вторгнення російських військ, коли він зі своїми трьома побратимами прикривав захисників, і є отим сегментом, що дозволяє нам зрозуміти його внутрішню сутність.

Сьогодні важко говорити й писати про Олександра Марченка у минулому часі, тепер мені згадуються ті події, що і стали причиною тісної співпраці із депутатом Верховної Ради Олександром Марченком. Тоді створилася така ситуація, що навчальні заклади, готуючи спеціалістів для середньої управлінської ланки, змушені були виборювати своє право на існування упродовж періоду реформування освітньої галузі. Отож, завдяки його депутатським повноваженням і докладеним титанічним зусиллям технікуми і коледжі отримали своє гідне місце у ніші освітніх установ, як і можливість надалі жити й розвиватися. Відтак у пам'яті керівників та освітян технікумів і коледжів міцно укоренилася і житиме із тими, хто знав, хто стояв із ним поруч у доленосній для навчальних закладів час – його подвижницька боротьба, як депутата і політика за життя й діяльність навчальних закладів середньої ланки у непростий час реформування.

Досконало знаючи проблематику освітньої сфери, Олександр Марченко порушував і виносив на обговорення нагальні освітянські питання, відкрито розповідав про проблеми й необхідність упровадження найкращого європейського досвіду в українські реалії, окреслював загальні напрямки розвитку української освіти. А законопроект «Про фахову передвищу освіту» вважав дорожньою картою для подальшого успішного розвитку технікумів і коледжів, тому й вимагав його якнайшвидшого прийняття. Окрім того, як депутат, він вважав, що українці, зокрема молоді спеціалісти, не повинні шукати кращої долі на заробітках, а за кордоном наші фахівці мають переймати сучасний досвід, повертатися і працювати у своїй країні, маючи при цьому гарантований гідний рівень життя. Він наголошував і доводив історичні свідчення про те, що країни, навіть під час воєн, не допускали зменшення рівня фінансування освіти, а освіту України вважав віковим надбанням. Тому, коли виникла загроза для освітніх закладів, він особисто звертався до міністра освіти й науки України з проханням прослідкувати, щоб коледжі не випали з системи вищої освіти країни, сам слідкував, щоб розроблена ініціатива була зареєстрована у Верховній Раді України. Йдеться про ухвалення у 2014 році Закону України «Про вищу освіту», у якому не було визначено місце технікумів та коледжів, училища прирівняні в освітній ієрархії, а технікуми і коледжі фактично випали із вищої освітньої царини, що тримало у стані очікування багатотисячну громаду студентів, викладачів, батьків.

З цього приводу упродовж декількох років нам доводилося неодноразово збиратися, працювати у робочих групах, обговорювати проблемні питання, що виникли із прийняттям закону, відстоювати належне місце технікумів та коледжів, зустрічатися із відповідальними посадовими особами, представниками міністерства. Адже на той час, упродовж двох останніх десятиліть система ступеневої освіти довела своє

право на гідну позицію в освітній ієрархії. Більша частина випускників технікумів і коледжів поповнила лави платників податків та зборів, зробила свій внесок у дохідну частину бюджету і паралельно здобувала повну вищу освіту, переважно коштом фізичних та юридичних осіб, тим самим знижуючи навантаження на видаткову частину бюджету. Тоді ж навколо цього питання розгорнулася справжня громадська й політична боротьба і це вимагало організованих дій та координації зусиль.

Зважаючи на складність ситуації, навесні 2017 року у Києві на базі Київського будівельного технікуму, випускником якого у свій час був Олександр Марченко, відбулася розширена конференція Всеукраїнської громадської організації – асоціації, що об'єднувала працівників технікумів та коледжів. Тоді у роботі конференції взяли участь 229 делегатів із різних куточків України, які одноставно обрали Олександра Марченка головою Ради організації, мене ж було обрано членом правління асоціації. Самовіддана праця Олександра Марченка, що стосувалася освітньої сфери, увінчалася успіхом – нині у музеї нашого коледжу зберігається примірник газети «Голос України» із оприлюдненим у липні 2019 року Законом «Про фахову передвищу освіту» та власноручним написом Олександра Марченка – подякою за активну роботу колективу коледжу, побажаннями подальшого успішного розвитку. Це був вагомий результат спільної роботи усіх технікумів та коледжів, головну місію із втілення якого, як випускник одного із технікумів, він узяв на себе – любіюючи закон, який при голосуванні отримав 276 депутатських голосів.

Як політик і народний обранець, Олександр Олександрович не створював навколо себе надмірну популярність, бо цього не любив. Справи свої виконував спокійно і без галасу. Його урівноважений тембр голосу, впевнена мова, як і шляхетний внутрішній темперамент людини-інтелігента, не мог-

ли бути непоміченими. Захоплива біографія Олександра Марченка, позивний «Каменяр», яким його кликали побратими на передовій, говорять про стійкість його духу, сміливість, цілеспрямованість і відвагу. Навчався у школі й технікумі на відмінно, служив десантником, був спортсменом, віддаючи перевагу футболу і боксу, а головне – був будівельником за фахом.

А ще він мріяв збудувати вільну Україну, яку, як «свободівець» і націоналіст, любив понад усе. Він був великим сином свого народу, і тому у відповідальний для країни час піднісся на повен зріст, ставши активним учасником Майдану Гідності, а з березня 2014 року – волонтером у підтримці наших захисників, які тоді так потребували допомоги. Згодом пішов служити добровольцем під час операції Об'єднаних Сил. Брав участь у боях біля Амвросіївки, Степанівки, Савур-Могили, отримав у бою за Красний Луч Луганської області серйозне поранення, довгий час лікувався і проходив реабілітацію.

Завдяки Марченку мені вдалося побувати на шахті Бутівка. Вразили руїни і малюнок однієї учительки на будинку з написом «Боже, вбережи Авдіївку!». Не в змозі бути на передовій, Олександр Марченко, як підприємець-волонтер, часто відвідував бригаду, у якій раніше воював, привозив все необхідне – харчові продукти, прилади нічного бачення та інші речі.

Відвідував він і один дитячий будинок поблизу Мар'їнки, що стало для нього обов'язковим під час волонтерських поїздок. Тоді сталося так, що одна дівчинка надто прив'язалася до нього, все запитувала виховательку, коли ж знову до них приїде Слава Україні – так вона його називала. Він навіть мав намір прийняти цю дитину за дочку та, на жаль, не склалося, загинув.

Під час однієї із поїздок був у нас ще один попутник – колишній воїн Української повстанської армії, мешканець

Білої Церкви Теодор Дячун. Вочевидь, спілкування із колишнім учасником підпілля, як із живою легендою, Олександр Марченко вважав особливою честю, адже бачив у ньому не тільки колишнього борця за волю під час національно-визвольних змагань українців середини ХХ століття, але й знакову особистість, що уособлювала незламність. Навіть коли Теодор Дячун запалився думкою написати книгу історичних нарисів, з цією метою відвідував своє рідне невелике село Стегниківці на Тернопільщині, збирав матеріал про повстанський рух, Олександр Марченко підтримав його та допоміг фінансово у виданні книги.

Відвідували вони разом і навчальні заклади, спілкувалися із молоддю, пробуджували бажання знати історію свого роду, народу й держави. Така ж зустріч відбулася й в Іллінському коледжі – книгу про славу історичну минушину із фактичним матеріалом, копіями документів, світлинами, минулі трагічні події якої перегукується із сьогоднішніми реаліями, отримали й наші студенти. Звідси й переконання про те, що обидва патріоти виконували свій громадянський і моральний обов'язок у відновленні перекрученої та понівеченої історії українського народу, повертали повагу до духовних надбань нації, закладали у свідомість людей політичну зрілість.

Олександр Марченко із тих Героїв історичної української нації, хто не торгував своєю совістю, для кого боротьба за вільну демократичну державу стала найголовнішою справою усього його життя. Для нього не було важливої чи неважливої роботи, адже він був націоналістом за духом, ніколи нічого не боявся, відтак добровільно поклав себе на вівтар боротьби, відстоюючи українську державність там, де було вкрай необхідно. І не варто сьогодні роздумувати про те, чи на своєму полі бою він загинув, оскільки міг ще довго служити Україні своїм інтелектом та силою думки, міг творити нові закони, відстоювати інтереси людей. Але пам'ятаймо, як

громадянин, патріот і воїн, Олександр Марченко віддав своє життя справі, яку вважав справою особистої честі – боротьбі за свободу України.

Отець Володимир КУШНІР

«ТОЙ, ЩО ЙШОВ ПОПЕРЕДУ»

Так можна сказати про нашого новітнього Героя Олександра Марченка. Його передчасна загибель (у перші дні війни) показала пріоритети цієї Людини у скрутні часи. Олександр Олександрович таким був завжди. Будучи одним з п'яти однопартійців від «ВО Свобода» у Верховній Раді, він гідно відстоював інтереси держави, подаючи важливі законопроекти.

Чуючи гасло націоналістів «Слава Україні!», більшість депутатів гула, а вірніше ревла, настільки це було їм неприємно. Але прийшов час, коли виклик одного «Слава Україні!» мільйонами відлунює «Героям слава!».

Олександр Марченко давно розумів, що Україна повинна бути **українською**, українці не повинні соромитися рідної мови, адже це те, що ідентифікує народ на клаптику цієї Богом даної землі. Українці мають ходити до української святої церкви і молитися рідною прабатьківською мовою. Саме тому він радо відгукнувся на прохання громади Української Православної Церкви тоді Київського патріархату (нині Православна Церква України) допомогти у будівництві Храму Володимира Великого в Уланові. Надаючи моральну і матеріальну підтримку, Олександр Марченко щиро радів, що народ потрохи прокидається.

Незважаючи за звання народного депутата Верховної Ради України, він був простий у спілкуванні, мав почуття гу-

мору. Доставляв нам на парафію благодатний вогонь у Великодню ніч, подарував дві цінні ікони, одна з яких виставлена на поклоніння у центрі храму.

Вічна пам'ять герою, що добровільно взяв до рук зброю і став на захист столиці від злої московської навали, земля йому пухом.

Протоієреї Михайло ДАНИЛІВ, Олег ДАНИЛІВ

ВІН У НАШИХ СЕРЦЯХ НАЗАВЖДИ

Щаслива та людина котра у своєму житті бачить і приймає дороговкази, які посилає їй Господь. Найчастіше такими дороговказами є наші близькі, люди котрі стають нашими наставниками ведучи нас по життю не тільки мудрим словом, а найголовніше – прикладом власного життя.

Український народ час від часу народжує з себе людей, які мають в собі від Бога особливу харизму, особливий дар, який дає їм стати перед усіма і вести народ до високої мети. Саме до таких людей слід зарахувати і Марченка Олександра Олександровича, який усім своїм життям показав як треба служити рідному українському народу. Він, будучи справжнім патріотом своєї Батьківщини та рідної Церкви, любив все українське та проповідував Україну всім своїм єством.

Вперше наші життєві шляхи перетнулися в Білій Церкві на «Каменярі», куди ми приїхали улітку 2012 року за допомогою на будівництво плити перекриття Собору Св. Миколая у Фастові. Тутешні люди нам розповіли, що є такий працюючий чоловік, українського духу надзвичайно патріотичний і добрий.

Коли ми зайшли до офісу щоб познайомитись з ним, то на стінах в приймальні побачили багато світлин із його життя. З побаченого ми зрозуміли, що Олександр Олександрович сповідує українські та християнські цінності і що у нас з ним багато спільних поглядів на життя.

Зайшовши до кабінету, ми побачили чоловіка середнього зросту, очі якого випромінювали добро і щирість. В його словах відчувалась безмежна любов до України і розуміння значення української церкви в житті народу.

З того часу Олександр Олександрович став основним фундатором нашого Собору. Завдяки йому було виконано багато робіт на будівництві Центрального Храму Фастівщини Собору Святого Миколая.

Власним прикладом Марченко О. О. показував як слід діяти в складних ситуаціях, які на перший погляд здавалися безнадійними. Коли потрібно було штукатурити Собор, а коштів для здійснення цієї роботи недостатньо, Олександр Олександрович сам сів за кермо екскаватора, щоби церковна громада могла розрахуватися за зроблений розчин. Він навчав нас, братів, що все здобувається важкою працею і наполегливістю. Маючи будівельну освіту, давав нам добрі поради, як слід діяти у тій чи іншій ситуації.

Крім Собору Св. Миколая в місті Фастові Марченко та його підприємство «Каменярь» взяло на себе ношу будівництва Спасо-Преображенського храму в селі Велика Снітинка. Крім того він допомагав у будівництві багатьох українських церков на Білоцерківщині та на своїй малій батьківщині в смт Уланів на Вінниччині. Олександр Марченко увійшов в історію як православний будівничий, тому що зробив величезний внесок у розбудову Української Помісної Православної Церкви. За ревну працю на благо церкви його було нагороджено багатьма високими церковними нагородами (орденом св. Миколая, орденом св. Володимира I, II і III ступенів, медаллю «За любов і жертвовність до України» та іншими).

Ми згадуємо 21 липня 2018 року, коли у Фастові відбулося освячення нижнього храму, як один із найщасливіших днів у нашому житті. Ішла процесія, а Олександр Олександрович попереду цієї процесії ніс знамено перемоги – Святий Хрест... Люди раділи, що дочекалися цього святкового дня.

На великі свята Марченко О. О. завжди був у Храмі св. Миколая із великим букетом живих квітів. Він говорив слово і люди слухали його з повагою і любов'ю. На Святий День Пасхи до собору у своїх руках Олександр Олександрович приносив благодатний вогонь і роздавав його людям.

Пригадуємо Водохреща 2014 року, коли освятили воду, ми вітали громаду словами «Хрестос Хрещасться», окроплюючи її святою водою, а Олександр Олександрович, який на той час уже був народним депутатом України, носив відро зі святою водою і вітав парафіян словами «Слава Україні!».

У серпні 2014 року Олександр Марченко під Красним Лучем на Луганщині отримав важке поранення в голову. У день свята Преображення Господнього ми провідали його у київському військовому госпіталі на Печерську. У палаті, де лежав Олександр Олександрович, було багато пораних бійців. Нас вразила його простота і батьківське ставлення до людей. Серед пораних був молодий юнак, який втратив око, через що дуже переживав. А Олександр Олександрович з батьківською турботою підтримував хлопця в цій важкій ситуації та знаходив для нього слова розради. На такі вчинки здатна лише дуже чуйна та мудра людина. Зважаючи на статус Марченка О. О., ми думали побачити його в окремій палаті з усіма зручностями. А тут зовсім не так. Він більше турбувався про інших, ніж за себе.

Після поранення Олександр Марченко розпочав велику волонтерську діяльність по допомозі українській армії. Він збирав величезну кількість всього необхідного для фронту та особисто відвозив на передову. Ми дивувалися його сміливості, енергійності, його розуму та вмінню підбирати помічни-

ків. Він був освічений, простий, добрий, справедливий, запальний та дуже мудрий чоловік. Поруч із ним завжди був колишній воїн УПА, багатолітній політичний в'язень сталінських таборів Теодор Дячук, або, як ми говорили, «дідусь Теодор», Роман Васильович Захарченко, нині військовий ЗСУ та ми, брати.

Кожна поїздка на схід наперед продумувалася Олександром Олександровичем. Він знав потреби кожного підрозділу, в який ми їхали, та сам особисто складав всі речі щоб уникнути помилок при доставці.

Ми завжди виїжджали о третій годині ночі, щоби до вечора бути на місці. Для всіх було правило: в дорозі нічого не їсти. По приїзді була обов'язкова вечеря з бійцями, яка для Марченка мала символічне значення.

Де б ми з ним не бували, завжди відчувався його авторитет і велика шана. За вечірньою бесідою згадували 2014 рік та запеклі бої. Бійці розповідали про подвиги побратимів та згадували як Олександр Олександрович екскаватором копав окопи, про бій, коли він отримав поранення.

Згадуємо 14 січня 2017 року, коли на день народження Олександра Олександровича ми їхали до побратима-земляка морського піхотинця Вячеслава. Дорога, по якій їхали, прострілювалася ворогом. Щоб не наражати на небезпеку, Марченко висадив нас на блокпосту, а сам разом з командиром поїхав на нульові позиції. По дорозі вони потрапили під обстріл. Тож їм довелося поповзати по болоті. Але навіть такі моменти він згадував з гумором. Казав: «гарно ж я відсвяткував свій день народження».

Їдучи на Донбас, Марченко завжди говорив, що тут потрібно сіяти «зерно українства». Він вважав, що найголовніше – це діти – наше майбутнє. А тому для нього стало доброю традицією відвідувати сиротинець у Великій Новоселівці на Донеччині. Через декілька поїздок діти зустрічали його сло-

вами: «до нас приїхав Слава Україні». Для нього чути ці слова – було найбільшою радістю і щастям.

24 грудня 2021 року, за два місяці до повномаштабного вторгнення росії в Україну, ми з Олександром Олександровичем їхали у Верхній Торецьк. По дорозі він почав незрозумілу для нас, але пророчу розмову: «Отець Олег, як все почнеться, то у мене до Вас є прохання». А далі мовчить. На запитання, що почнеться, він відповів, що війна. І далі мовчить. Перепитали: «Яке питання?» Він відповів: «Та що мені Вам казати, у Вас буде своя робота. Ви будете воїнів хоронити. Може статися так, що мене якийсь час не буде. Але Ви не зважайте, робіть свою справу, я потім знайдуся». Запитали: «Як знайдеться живий чи мертвий?». На що він відповів: «Хіба я знаю – це війна. Але я Вас прошу не покиньте мою дружину в тяжкі часи».

Коли 24 лютого почалася війна, один із авторів цих рядків, я, протоієрей Олег, о 16 годині приїхав до «Каменяра». Від нього саме від'їхали військові. Я відчув, що відбувається в його душі, як він переживає за Україну. Я йому сказав, що бачив як іде важка техніка і що багато молодих хлопців 72 бригади йдуть воювати за Україну. Його реакція була миттєвою: «То що, їм вмирати, а мені жити, сховатися? А що я скажу своїм дітям, своїм онукам, малому похреснику Володі? Ні, так не буде!». Він пішов у перших рядах добровольців на нульову позицію у селі Мощун, де зі зброєю в руках, до останнього подиху, захищав Україну і віддав за неї своє життя як Герой.

«Пам'ять праведного з похвалами», – промовляв святий пророк і псалмопівець Давид. Світла пам'ять, вічна пам'ять Марченка Олександра Олександровича сповнена найщиріших похвал. Він назавжди залишиться в наших серцях. Нехай Господь упокоїть його світлу душу там, де всі праведні спочивають!

Слава Україні і її мужнім Героям!

ПАМ'ЯТІ ТОВАРИША

Наше знайомство відбулося по телефону 11 вересня 2015 року. Я отримав замовлення на виготовлення пам'ятника Тараса Григоровича Шевченка для жителів села Уланів, що у Хмільницькому районі Вінниччини. Досить значну частину коштів для монумента внесла фірма «Каменяр», власником якої був Олександр Марченко. У щирій розмові я зрозумів, що це Людина – рідна і близька мені по духу, щира, щедра і приязна.

9 жовтня того ж року на урочистому відкритті пам'ятника в Уланові ми зустрілися. Він ще більше вразив мене світлим розумом, сонячною посмішкою і надзвичайною простотою. А поряд із цим – багатогранністю і патріотичністю, вірою в кращу долю України.

Тоді ж Олександр Олександрович запропонував створити ескіз нового пам'ятника Кобзарю для його рідного села Рибчинці. Зауважив, щоби монумент був неповторний, як і сам Тарас Шевченко, адже він буде стояти в центрі, неподалік красуні – школи.

Так розпочалася наша співпраця та початок щирої дружби.

І коли я згадую ті зустрічі – мені стає тепло і радісно на душі. Адже в мене була можливість розмовляти з великою людиною, яка готова була першою прийти на допомогу, та... віддати життя за Україну і її народ. Він не ховався під мандатом депутата, а сміливо пішов добровольцем на війну, де був тяжко поранений. Тому я вважаю, що справжня Україна – це Олександр Марченко. Олександр Марченко – це Україна. Саме так про цю людину можу сказати.

У своїй творчій майстерні я наполегливо працював над замовленням Олександра Олександровича. І по закінченні деяких робіт, зателефонував йому, аби приїхав побачив та оцінив мій проєкт майбутнього витвору. Це було у грудні 2015 року. Пригадую його слова, коли вперше зайшов до майстерні, в ній О. Марченко був по-особливому вражений найрізноманітнішими витворами.

«Ніби у справжньому скульптурному музеї», – зауважив земляк.

Тоді дуже високо оцінив скульптуру-екскіз Тараса Шевченка, яка була виготовлена з глини. Та зустріч навічно увійшла в анали моєї пам'яті. Я не думав, що є такі добрі душею і серцем люди. Переді мною стояла людина не з нашого жорстокого часу. Для нього Україна була понад усе! У нього було стільки доброти, що й не видно дна. А скільки гарних справ він зробив людям? Він ніколи не чекав од них вдячності чи похвали.

Кожна його поїздка до мене в майстерню – була святом для мене і родини. Десятки разів він бував у мене за шість років міцної дружби.

А вже весною (25 березня) 2016 року Олександр Олександрович запросив мене, краєзнавця Миколу Дороша та голову обласної організації журналістів Василя Паламарчука у Рибчинці в школу, де він облюбував місце для пам'ятника ще молодому Тарасу Шевченку.

Це треба було бачити, як педагогічний колектив з теплою і радістю зустрічав свого знаменитого земляка. У цій школі він колись навчався та здобував восьмирічну освіту. Уже біля школи прийнято остаточне рішення, що величний пам'ятник Т. Шевченка буде красуватися неподалік на прямій алеї від центрального входу.

При виготовленні пам'ятника, Олександр Олександрович часто приїздив, цікавився роботою, цитував твори Великого Кобзаря...

З ним легко було спілкуватися, ніколи не перебивав співбесідника. Ми частенько по телефону обговорювали різні питання і завжди патріот вітався «Слава Україні!», а я відповідав йому: «Героям слава!»

Знаю, що наш земляк частенько їздив на східний фронт, аби провідати своїх бойових побратимів, з якими довелося захищати кордони у полум'яному 2014 році.

Час невпинно біг і вже на 12 жовтня 2017 року пам'ятник стояв на постаменті у Рибчинцях. Все вийшло так, як було заплановано. Усі працювали. Олександр Олександрович також закачав рукави і активно асфальтував із працівниками вхідну алею. Він не цурався ніякої роботи, працював з лопатою біля щебеню, кермував на тракторі, умів робити практично все, адже батьківське виховання в праці пригодилося сторицею. Своїм прикладом показував, як потрібно з любов'ю ставитися до справи, аби досягти мети.

Урочисте відкриття відбулося 12 жовтня 2017 року. Це був своєрідний фурор. Олександр Олександрович подякував усім, хто приклав розум, руки і серце до величної справи, хто допомагав по благоустрою, виготовленні монументальної композиції...

А затим вручив грамоти та подарунки, в тому числі й учням місцевої школи. А отці Олег та Михайло урочисто вручили мені Орден Святого Миколая-Чудотворця.

Того дня Олександр Олександрович саяв од щастя, адже омріяне – здійснилося.

Опісля ми не раз зустрічалися у мене в Хмільнику, в Києві, або ще десь і кожного разу нам було про що поговорити, повідати свої плани, успіхи та справи.

14 січня 2022 року я його привітав із Днем народження, та прочитав йому свої думки, у яких є такі рядки:

Коли Христос народився – зірка на небі ясно засвітилась.

*Коли Ви народилися – мабуть також...
Із Днем народження, друже, Вас вітаю.
Ви порядна, добра і розумна людина – тато, дідусь.
У Вас стільки енергії, стільки любові до ближнього...
Із Вами усім добре, і рідним і друзям.
Ви тільки вступили у фазу літню,
А попереду доля цікава, проектів багато.
Хай збувається все, мале та велике!
Ви стільки зробили добрих справ...
Чого тільки вартує пам'ятник у с. Рибчинці...
Україна-матінка навіть не знає,
Хто автор цих добрих справ.
Колись я напишу про таємничого автора –
Олександра Олександровича.
Щоб знали всі від сходу до заходу про земляка нашого.*

Остання наша розмова відбулася 5 лютого 2022 року по телефону. Я радився з ним, адже приїхав із міста Суми, де замовлено два монументальних пам'ятники. Олександр Олександрович був дуже радий моїм успіхам. Але задумане через війну не здійснилося.

Хіба міг я тоді подумати, що останній раз розмовляв із знатним земляком, товаришем і радником? Він показував приклад усім як ми повинні жити, працювати і творити для України.

Не стало великої людини, патріота України, чоловіка, батька, люблячого дідуся... Це була людина від самого Господа. Мудра, світла, котра вміла любити і щиро поважати ближнього.

Ми дякуємо Вам, дорогий Олександр Олександровичу, що всі ці роки Ви були із нами!

ПАМ'ЯТЬ БУДЕ ВІЧНОЮ

Минає рік, як відійшов у вічність Марченко Олександр Олександрович – людина з великим серцем, незламний воїн, вірний патріот нашої рідної країни. Сильний, мужній, відважний – таким нам запам'ятався Олександр Олександрович. Людина слова, людина діла.

У 2015 році доля мені подарувала можливість познайомитися з О. О. Марченком. Саме тоді він поділився своєю мрією – хотів залишити згадку про себе в своєму рідному селі Рибчинцях, де народився і зростав, де робив свої перші кроки і пізнавав життя. Його мрією було встановити пам'ятник Т. Г. Шевченка на території рідної школи, де здобував знання і зміцнював незламну любов до рідного краю.

Тоді його плани і мрії здавалися ніби нездійсненними, але наполегливість і бажання допомогли втілити прекрасну мрію у життя, і уже в 2016 році пам'ятник Т. Г. Шевченка урочисто прикрашав шкільне подвір'я.

Відкриття пам'ятника – це була велична подія грандіозна і значима, як для самого Олександра Олександровича, так і для всіх жителів мальовничих Рибчинець.

Усі мешканці села, учні, вчителі отримали масу задоволень. Олександр Олександрович саяв теж від радості, він запросив на свято усю рідню, привіз свою сім'ю, своїх друзів і знайомих. Багато подарунків на згадку про цю подію подарував школі.

Завжди щедрий земляк приїздив до діток не з пустими руками, до Нового року обов'язково малеча отримувала новорічні подарунки, на будні дні радував школярів іграшками та гостинцями.

Остання наша зустріч відбулася 1 вересня 2021 року, коли О. О. Марченко привітав учнів із початком навчального року і подарував школі музичну колонку, а вже в лютому 2022 року розпочалася страшна війна і назавжди відібрала у нас нашого Олександра Олександровича.

Важко усвідомлювати, що такої щедрої і щирої людини уже рік як немає серед живих, але він назавжди залишиться в наших серцях і в нашій світлій пам'яті. Незгасна пам'ять про хороброго Героя житиме вічно. Земля йому пухом. Царство Небесне. Вічна нев'януча пам'ять...

Галина ОСАДЧУК

ВІН НАЗАВЖДИ В НАШИХ СЕРЦЯХ

Школа – дорогий і близький дім для кожного. Він навіки залишається у пам'яті, адже тут найкращі роки життя – роки дитинства. Наші випускники стають: лікарями, військовими, вчителями, службовцями і навіть народними депутатами України. Хто б міг подумати у той час, що звичайний сільський хлопчик Саша Марченко досягне великих висот, стане народним депутатом України.

Маючи багаторічний досвід роботи, а це 36 років в школі, в якій навчався Олександр Марченко, могу з гордістю сказати, що він неймовірний випускник нашого освітнього закладу. Все, чого він досяг у житті, – це за рахунок своєї власної кропіткої праці. Завдяки йому в певній мірі й покращувалася матеріально технічна база нашої школи, благоустрій навколишньої території закладу.

Навіть улюблене свято малечі – День Святого Миколая ніколи не обходився без доброго чарівника – Марченка Олек-

сандра. Він завжди дарував дітям веселий настрій, щасливі миті, задоволення від отриманих подарунків.

Спілкуючись з учнями, Олександр Олександрович постійно наголошував про вивчення історії рідного краю, витоків, традицій. Своїм власним прикладом спонукав учнів до досягнення найзаповітніших мрій, докладаючи багато зусиль рухатися до поставленої мети.

Він був надійний, впевнений та по-чоловічому міцний, завжди привітний, щирий, добродушний, дотримувався обіцяного. Усі ми знали, що тверде чоловіче «все буде гаразд» означало, що саме так і має бути. Він ніколи не кидав обіцянки на вітер, намагався допомогти, підтримати, розрадити, надати мудру пораду та допомогу.

Земляк ніколи не стояв осторонь проблем села і односельців. Він завжди був готовий прийти на допомогу іншим. І робив це безкорисливо, доброзичливо та від щирого серця.

Будь-хто з односельців міг звернутися за допомогою, порадом, підтримкою до нього у будь-яку годину. І твердо знав, що Олександр Олександрович не залишить у біді, завжди вислухає, допоможе і підтримає. Бо був Людиною з великої літери.

Пам'ятним для усіх нас, земляків, залишиться жовтень 2017 року. У чарівному і мальовничому селі Рибчинці було відкрито пам'ятник Великому Кобзареві – Тарасу Шевченку. Автор пам'ятника скульптор художник Віктор Стукан зазначив: *«Загалом у світі 1500 пам'ятників Тарасу Шевченку, сьогодні відкрито 1501-й».*

Ця важлива подія стала можливою за ініціативи випускника нашої школи, шанованої людини, патріота Олександра Марченка, народного депутата України.

Величний пам'ятник українському Прометею був виготовлений на кошти сім'ї Марченка та підприємства «Каме́нря», що у Білій Церкві.

Я, Галина Осадчук, мала за велику честь бути організатором, автором сценарію урочистого відкриття пам'ятника Тарасу Шевченку. Співпрацювати і спілкуватися з нашим депутатом – було справжнє задоволення. Завжди тактовний, веселий, життєрадісний. Дуже приємно було разом готуватися до цієї знаменної події. За проведену роботу була нагороджена Подякою від народного депутата Олександра Марченка.

Завдяки нашому полум'яному земляку, кожен учень отримав збірку поетичних творів «КОБЗАР» Тараса Шевченка, видавництва «Глорія», що вийшла тиражем 5 000 примірників. Саме з нагоди встановлення пам'ятника Великому Сину українського народу Тарасу Григоровичу Шевченку в селі Рибчинці 12 жовтня 2017 року та 655 річниці перемоги над монголо-московітами у Синьоводській битві.

Кожна родина збагатилася своєю домашньою бібліотекою унікальною книгою «Кобзар», читання, якої залишить у пам'яті кожного глибокий, незгладимий слід на все подальше життя. Вона прищепить велику любов до рідної землі, до України-Матері, і безпосередньо – до творчості всіма улюбленого поета – Великого Тараса Шевченка, чії пророчі вірші актуальні і в сьогоденні, в боротьбі за волю, за майбутнє України.

Визначною для кожного жителя села Рибчинці стала й пізніша цікава книга «На чистих плесах Сниводи-ріки. Село Рибчинці: витоки, нариси з історії», авторами якої були Василь Паламарчук та Микола Дорош. Ініціатором та меценатом випуску цієї книги стали О. Марченко та М. Воронін.

Але, на жаль, війна забирає найкращих. Олександр Олександрович героїчно загинув під час повномасштабного російського вторгнення в Україну.

Вічна та світла пам'ять Герою України. Царство Небесне захиснику Вітчизни, співчуття болючі і невимовні...

НАШ ДЕПУТАТ...

*Зносить і труд, і спрагу, й голод,
Бо вам призначено скалу сею розбити.
І. Франко*

Він родом із зими, з сім'ї хліборобів, що з'єднала свій вік з житнім полем, волошками та ячменем. Він теж сів хліб, саджав навесні картоплю, обробляв землю, скропивши її рясним потом трудівника.

Не любив дискотек, чадних клубів, де ріками лився хмільний алкоголь і пахло розпустою.

Жив скромно, терпляче навчався, багато працював. Любив тишу поля, завороженість лісу, дивовижний спів українських солов'їв.

Подорослішав, змужнів. Мав і сім'ю, і внуків, роботу в Білій Церкві, де оселився з дружною родиною. Учасник Революції Гідності, воював в АТО, активно займався волонтерством, став генеральним директором ТДВ «Білоцерківський кар'єр», членом політичної партії «Свобода». Був обраний народним депутатом України 8 скликання.

Кажуть, гроші, успіх і влада найбільше випробовують людину. Правду кажуть.

- Може б ви, Олександрє Олександровичу, до Києва переїхали. Все ж неабиякою людиною стали, – радили деякі знайомі.

- А навіщо? Хіба на рідній землі мало роботи? – бадьоро відповідав, усміхаючись у ледь посивілі вуса.

А 24 лютого 2022 р. розділило наше життя на «до» і «після». Велика біда прийшла на землю нашу: несита російська орда тихо, як звір, на світанку зухвало закидала смертель-

ними градами й ракетами мирні міста і села України. На ранок нахабно переможним брудним чоботом окупувала частину півночі і сходу України, грабуючи народ наш, гвалтуючи жінок і дітей.

Не роздумуючи й не витрачаючи час на сумні прощання, наш депутат добровільно подався до військкомату.

- Ваш вік?

- 57 років.

(Йому було всього 57!).

Олександр, як і раніше в АТО, знову потрапив до пекла, де панували вогонь, смерть, руїни, крики й біль, а ще – холод, і спрага, і їсти хотілося... Але про це хіба думав?

Той день був особливий. Небо було надзвичайно насичене голубизною, і дерева бархатні, і сонце живе... Наші бійці повинні були відступити, щоб зберегти людські життя. А він залишився прикрити товаришів. Прикрив.

То був не простий бій. Ворог кинув на Гостомельський напрямок, район київської Пущі-Водиці всі сили. А наших хлопців було замало, і зброї мало, і позиція не стійка. Та січ тривала недовго. Куля поцілила прямо в серце Олександра. Чоловік подивився в сторону товаришів: хлопці встигли відступити, вони живі. І депутат усміхнувся: «Не даремно, значить».

То сталося 7 березня. А додому боєць повернувся майже за місяць: його тіло довго шукали; навіть над мертвим прагнув ординець нелюдської помсти, диких знущань.

Його зустріне мама з татом, дружина, діти і внуки. Його стрічатиме рідна земля, як сина: навколішки, з квітами, надривно вигукуючи: «Герої не вмирають! Герої не вмирають!»

Сумно дихатиме в селі пам'ятник Т. Г. Шевченку (його у свій час у селі Рибчинці спорудив Олександр Олександрович). «Які хлопці гинуть! Лицарі! Козацького роду!» – шепотітиме, плачучи, вітер. І гойдатиметься, і захлинатиметься,

і падатиме, і злітатиме аж до неба синього, безпорадно розводячи свої дужі руки.

Депутат... Він і хліборобом був (тому й поле хустину жалоби одягло), і патріотом (як належить справжньому чоловікові), і Людиною, і каменярем, бо ж слідував великому заповіту Івана Франка – розбити зло, перемогти його, навіть якщо ціна цьому – власне життя.

І всі ми вірили, що своїми руками
Розіб'ємо скалу, роздробимо граніт,
Що кров'ю власною і власними кістками
Твердий змуруємо гостинець і за нами
Прийде нове життя, добро нове у світ.

Вечоріє. У холодних сугінках заціпенів сад, посаджений Олександром; пахне його руками зерно, дбайливо зібране влітку, сумує онуча, у погляді якого – дідусева незламність, непримиренність до зла, чиста совість і велике прагнення волі для кожного з нас, бо без неї ми не були б таким справді великим і незламним народом.

Маріуполь

*Це місто твоє, Маріє.
Його вже нема...
Нема!
Там дівчинка з жаху сивіє,
Як мама від куль умира.
Це місто твоє, Пречиста,
У тузі воєнних ночей.
Тут молиться дума огниста
За душі убитих дітей.
Це місто було величним,
Наповнене щирим теплом,
Та стало пречорно-містичним.*

*За волю розп'яли його.
Навчи нас, Маріє, прощати...
Та кров хіба змити з катів?
Не місто – могили стали,
Без поховань і хрестів.
Ми мусим боротись. Інакше
Як подолати орду?
А Матінка Божя плаче,
Втирає Україні сльозу.*

Летять ракети

*Летять ракети в Україну –
Не лебеді, не журавлі
Перетворить лани в руїну
З печаттю смерті у журбі.*

*Летять ракети... Світ це бачить.
Дітей вбивають, наш народ.
Чи можна злочин цей пробачить?
Прийшов у світ новий ірод.*

*Летять ракети в рід, калину,
У хату батьківську, в церкві...
Трима молитва в злу годину,
Як звір лихий пішов на «ви».*

Дожити б...

*Дожити б... Ще трохи – і ранок.
А там Божий день (і зима).
Прийшов завойовник на ганок –
Ні рідних, ні хати нема.*

*Вже свічечка вмерла й сусіди...
І впала остання зоря.
Де були міста – там руїни,
У крові конають моря...*

*Дніпру зав'язали руки.
Донбас розпинає звір.
Народи це, звісно, турбує.
В нас вбиті... І болю, як зір.*

*Сьогодні одна Україна
Зі зброєю (дяка братам),
А завтра – інша країна.
Як кривду пробачиш катам?*

Щоб вижив наш рід

*Згасає життя єдине,
Бо в нас йде нелюдська війна.
І верби, й надія гине,
Коли не збагнеш, де межа.*

*Ввірвалися в дім наш чужинці.
Гвалтують, грабують (це дно).
І плаче Марія на стежці,
Та нелюдам це все одно.*

*Десь глибоко в серці – віра,
Що звіра здолає нарід.
Веде в бій остання сила,
Щоб вижив Вкраїни рід.*

Цей сніг не ніжний...

*Цей сніг цьогоріч – наче куля,
Бо вимкнено краси вікно.
У нас війна. Люстро-кривуля
Гойдає мертвих вже давно.*

*Цей сніг не ніжний – він колючий,
На фронті брата не вітав.
І біль новий такий пекучий
(це знає кожен, хто втрачав).*

*Цей сніг байдужий. Переможний?
Дай, Бог, розбити злу орду.
І щоб навіки збагнув кожний:
Правда сильніша за біду.*

Ще буде і весна, і літо...

*Не плач, дитинко, я з тобою.
Усе лихе колись мина.
І ця війна – чорна, з косою –
Відійде, як оця зима.*

*Ще буде і весна, і літо,
І стигле жито на полях.
Ще йтиме переможно світом
Україна на семи вітрах.*

*Твоя матуся усміхнеться
З високих неземних світів.
Помолиться (їй там не спиться),
Благословить на щастя всіх.*

*А біль мине. Все час лікує,
Всі рани... Пам'ять, що не вмере.
За що той геноцид? Бог чує?
Вербичка плаче, та живе.*

Це так не просто

*Це так не просто: з болем, сам на сам
Боротись, не коритись ворогам.
Ракети, обстріли і смерть...
Здається, сили вичерпано вщерть.*

*Війна! У мудрий такий вік.
Тут втрати, божевільний сміх.
Подумать ти хіба могла:
І сіл, і міст твоїх нема.*

*А сніг летить – байдужо (вже зима).
І мами, й тата, і рідні нема.
З'їла війна і, п'яна, засина.
Укрила світ дитяча сивина.*

Плакав сніг

*Я бачила, як плакав сніг.
О ні! Він не байдужий.
Там, де солдат України зліг,
Він цвітом став, разючий.*

*Я бачила, як сніг голосить
Над горем Бучі і в Азові.
Нічого в Господа не просить.
Там діти, бабусі у крові.*

*Я бачила, як тужить сніг...
Як та верба, калина...
Лунає преворожий сміх,
Та вижила родина.*

Воєнні будні

*Ганнусю, я працюю і жива.
І не голодна, і в огні душа.
Моя Україна бореться, свята.
Ми сильні. Воля нам дана.*

*Дитинко, рідко в нас зв'язок:
Світло щезає, сніг стиває кров.
Та в боротьбі душа жива
За землю отчу, для добра.*

*...Згасає вечір, ночі зле крило
Закрило все, щоб сонце не зійшло.
І вчить історію дівча,
Щось розуміє і співа.*

*Лунає пісня про калину, дім,
Про України лицарів нових.
І усміхнеться доля їм,
Бо захистили волю й сніг.*

Віра СТЕПАНЮК

У ВІЧНОСТІ

Пам'яті Олександра Марченка

Людське життя вимірюється тяглістю в часі та просторі.
Живи так, як ти хочеш і можеш, Людино. І лише тим, хто

готовий життя віддати заради сяючої і омріяної Свободи,
Бог дарує Вічність.

Ой у лісі під Ірпенем
Наші воювали,
Вони вражого москаля
В Київ не пускали.

Ой у лісі під Ірпенем
Земля кров'ю вмилась.
Лягли вражі москалюги,
Й ЗСУ втомились.

Під сосною лежить воїн,
Не стогне, не плаче.
Над ним чорний сидить ворон,
На світ білий кряче.

Не клюй мене, чорний ворон,
Бо в мене є мати,
Буде мене із походу
Пильно виглядати.

Не клюй мене, вороночку,
Мої карі очі.
Буде ненька виглядати
З ранку та й до ночі.

Не клюй мене, вражий сину,
Мої білі кості.
Не покину Україну,
Стану на погості:

- Прощай, моя Україно,

Прощай, наша мати.
Як солодко за край рідний
Було умирати...

Микола ДОРОШ

ВІН ЖИВ ІЗ НАМИ, ПРАЦЮВАВ, ТВОРИВ...

Олександру Марченку. Щиро.

Про Марченка я мовлю нині слово.
Воно земляцьке, щире і просте.
Це слово вдячності, що не помре ніколи,
Воно привітне, щедре, золоте.

В тобі горить прабатьківський вогонь.
Рішучості тобі не позичати.
Й хоч сивина торкнулась рясно скронь,
Ти їдеш в Рибчинці, до маминої хати.

Злетіла птахом ввись дошкільна мить,
Пройшло дитинство і роки у школі...
І нині в пам'яті відновлюється нить,
Яка тримає міцно на приколі.

І хоча твердо на ногах стоїш,
Бо ж депутат верховний і народний –
Непосидючий ти, усе кудись спішиш,
Бо справ багато на стежі Господній.

І Бутівка, й Авдіївка, й бійці
Для тебе рідні і давно знайомі...
Свободівці – майбутнього гінці,
Воюють і працюють без втоми.

А школа в Рибчинцях навчає ще, стоїть
У позолоті і беріз, і кленів.
У юність кличе, в молодечу мить,
Коли стояли струнко під знамена.

Побачив школу ти із висоти
І допомогу шлеш її посильну.
Бо треба дітям лиш тепло нести,
Щоб жить заможно, радісно і вільно.

Та в тебе є адреса ще одна.
Воронівці красиві, щирі й милі.
Тут в НВК бринить дзвінка струна
І вчитель твій на учительським схилі.

Завзятий учительський колектив
Стоїть несхитно, прагне змін в країні,
Щоб кожен учень в серденьку носив:
Героям слава! Слава Україні!

Сміються в вербах й плачуть солов'ї.
Хати у мальвах, айстрах і любистку...
Їдь у Воронівці, тут люди всі свої,
В шкільному мальовничому затишку.

Тому турботи в Марченка і тут:
Допомогти, порадить, збудувати.
Для школи і села він, як редут.
Це наша міць і твердь, і рідний тато.

Спасибі Господу за Марченковий слід
Прокладений у цім селі вагомо.
Від його справ у серці тане лід,
І жити хочеться й трудитися без втоми.

Нехай йому всміхається земля,
Всі квіти шлють привіт своїм суцвіттям!
Нехай знайомі зблизька і здаля
Йому бажають щастя й довголіття!

Він є сівач достатку й доброти,
Він є взірець, що на своїй стежині
Працює задля здійснення мети –
Принести користь рідній Україні.

2018

* * *

Хай Марченка сонце
У кожне віконце
Сміється усій дітворі!
Хай наміри світлі
І люди привітні
Із Вами ідуть на порі!

* * *

Хай школа у барвах витає,
Веселка добром виграє,
Нам Марченко слід залишає –
Мов сонце, тепло віддає!

* * *

В безмежжі час пливе, біжить, летить.

Є в кожного в житті щаслива мить.
Хай серце Марченка ще довго стукотить
Й воскова свічечка «за здоров'є» горить!
2019

Олександр Марченку із позивним «Каменяр»

Ми вірш Франка вивчали «Каменяр».
Злетіли в безвість прожиті роки
Та назву ту ви взяли залюбки,
Щоб знав її дорослий і школяр.

В «Каменярі» «Свободи» твердь і міць.
В «Каменярі» – і молодість, і сила:
Не відступати, не лягати ниць –
Щоби міцнів наш дух – розправим крила.

В «Каменярі» цвіте Франковий гарт,
В руках мозолистих – батьківські заповіді.
Снага береться, сила і азарт
Зробити все, аби сміялись діти.

Ми віримо, діждемось світлих днів.
Ми знаємо, здійсниться наша справа.
І нині, присно і навік-віків
Розквітне Україна як держава!

Стане на ноги знову «Каменяр»,
Скалу кришитиме на щєбінь і на гравій.
Багато сил на батьківський вівтар
Поклав народ за незалежну справу.

Країна наша, вірте, оживе!
Нас не зупинить спека, дощ чи холод.

Життя будуєм світле і нове,
Тому й гримить наш каменярський молот.

Тому і кров нуртує у серцях.
Братаймося і будемо єдині.
На вітрі майорить державний стяг:
«Героям слава!» «Слава Україні!»

2020

* * *

Мій любий учню, пане Олександрє!
Злетіли в ірій втомлені роки,
А ти прямуєш нині в мандри,
Бо в тебе вірні друзі – вояки.

Роки-лелеки линуть, ніби птахи.
Сповільнюється серця стук й хода.
Пригадую, як ви, шкільні комахи,
Ділянки рихлили, бо сила молода.

Запрошуємо Вас щиро в господу,
Ось білий обрусок, гостинні хліб-сіть...
Продовжим традиції роду й народу
І гості хай їдуть до нас звідусіль.

Тобою, їй-богу, давно я горджуся.
В твоєму зростанні є й крапля моя.
З твоєї криниці добра я нап'юся
Бо згадка про тебе мій дух звеселя.

Я вдячний за пам'ять твою незрадливу.
Я вдячний за щирість і щедрість душі,
За мрію, що здійснилась нині щасливо...

Подяку несуть тобі всі **Дороші**.

* * *

Слова на пам'ять, а чи згадку
Добротних справ, подій, краси,
Щоби усе було в порядку
Й добро лилось з води й роси!

Щоб їхав Марченко в гостину,
Його земля рідніша всіх.
Воює він за Україну,
Щоб були радість, щастя, сміх.

2021

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

Веремій Анжела Анатоліївна, член Національної спілки письменників України, Національної спілки журналістів України, Національної спілки краєзнавців України, Наукового товариства ім. Т. Г. Шевченка, учителька-методистка української мови та літератури Хмельницького ліцею № 2.

Гальчак Сергій Дмитрович, доктор історичних наук, професор Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, член-кореспондент Української академії історичних наук, керівник Вінницької філії Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка, член Президії Національної спілки краєзнавців України, голова правління Вінницької обласної організації НСКУ, керівник обласного осередку Наукового товариства ім. Шевченка, перший заступник голови правління Вінницької обласної організації Національної спілки журналістів України, заслужений працівник культури України, Почесний краєзнавець України.

Голубенко Сергій Іванович, колишній голова Уланівської сільської ради.

Дорош Микола Никифорович, член правління Вінницької обласної організації НСКУ, член Вінницької філії Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка, член Наукового товариства ім. Шевченка, Почесний краєзнавець України, заслужений учитель України, почесний громадянин Хмельницького р-ну, колишній учитель Олександра Марченка.

Дьяченкова Ірина Михайлівна, секретар Уланівської сільської ради, колишня директор Рибчинецької школи.

Москаленко Раїса Іванівна, директор Воронівської гімназії – філії Уланівського ліцею.

Осадчук Галина Михайлівна, учителька Рибчинецької гімназії.

Отець **Володимир Кушнір**, священник Уланівського храму Святого Володимира Великого ПЦУ.

Паламарчук Василь Миколайович, голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки журналістів України, член Вінницької філії Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка, заслужений журналіст України.

Пиндус Василь Васильович, директор Іллінецького аграрного коледжу, депутат Вінницької обласної ради.

Протоіереї **Михайло Данилів, Олег Данилів** храму Святого Миколая м. Фастова.

Степанчук Юрій Степанович, доктор історичних наук, професор Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, Почесний краєзнавець України.

Степанюк Віра Анатоліївна, учителька Уланівського ліцею, член Національної спілки краєзнавців України, Почесний краєзнавець України.

Стукан Віктор Євграфович, заслужений художник України, почесний громадянин міста Хмільника та Хмільницького району.

ЗМІСТ

<i>Микола Дорош. Земляче мій!</i>	3
<i>Юрій Степанчук. Пам'яті Олександра Марченка – подвижника, героя, патріота</i>	5
<i>Василь Паламарчук. Вознісся над Україною янголом свободи</i>	9
<i>Сергій Гальчак. Лицар із когорти слави витязів-захисників Вітчизни</i>	15
<i>Микола Дорош. Свою Україну любіть</i>	19
1. З дитинства він жив Україною	19
2. Його вимір – щирий патріотизм	31
3. Пам'ятник Кобзарю у Рибчинцях	40
4. Короткий епізод палкої дружби	45

5. Життя, віддане Україні	48
<i>Сергій Голубенко. Його величний вислів:</i>	
«Якщо померти – то лише за Україну!»	57
<i>Раїса Москаленко. Пам'яті Олександра Марченка...</i>	63
<i>Василь Пиндус. Він утвердив відважну</i>	
життєву позицію – бути там, де належить	67
<i>Отець Володимир Кушнір. «Той, що йшов</i>	
попереду»	72
<i>Протоієреї Михайло Данилів, Олег Данилів.</i>	
Він у наших серцях назавжди	73
<i>Віктор Стукан. Пам'яті товариша</i>	78
<i>Ірина Дьяченкова. Пам'ять буде вічною</i>	82
<i>Галина Осадчук. Він назавжди в наших серцях</i>	83
<i>Анжела Веремій. Наш депутат... ..</i>	86
<i>Анжела Веремій. Маріуполь</i>	88
<i>Анжела Веремій. Летять ракети</i>	89
<i>Анжела Веремій. Дожити б... ..</i>	89
<i>Анжела Веремій. Щоб вижив наш рід</i>	90
<i>Анжела Веремій. Цей сніг не ніжний... ..</i>	91
<i>Анжела Веремій. Ще буде і весна і літо... ..</i>	92
<i>Анжела Веремій. Це не так просто</i>	92
<i>Анжела Веремій. Плакав сніг</i>	92
<i>Анжела Веремій. Воєнні будні</i>	93
<i>Віра Степанюк. У вічності. Пам'яті</i>	
Олександра Марченка	93
<i>Микола Дорош. Він жив із нами,</i>	
працював, творив	95
<i>Микола Дорош. «Хай Марченка сонце...»</i>	97
<i>Микола Дорош. «Хай школа у барвах витає...»</i>	97
<i>Микола Дорош. «В безмежжі час пливе, летить»</i>	97
<i>Микола Дорош. Олександр Марченку</i>	
з позивним «Каменярь»	98
<i>Микола Дорош. «Мій любий учню,</i>	
пане Олександрє!...»	99
<i>Микола Дорош. «Слова на пам'ять,</i>	
а чи на згадку...»	100

Науково-красназавче видання

Його позивний – «Каменяр». Збірник науково-красназавчих статей, спогадів, літературних творів, присвячених світлій пам'яті полеглого у бою з російськими окупантами мужнього захисника Вітчизни, народного депутата України VIII-го скликання, комбатанта «Легіону Свободи», уродженця с. Рибчинці Хмільницького району Олександра Олександровича Марченка (14.01.1965 – 07.03.2022). – Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2023. – 104 с.; іл. – 16 с.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 2524 від 13.06.2006
Здано у виробництво 15.02.2023
Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman
Ум. друк. арк. 6,5.
Друк офсетний. Наклад 100 прим. Зам.
Друк ТОВ «Меркьюрі-Поділля»
Тел. / факс: (0432) 52-08-02